

Code-02

PUNJAB KHET MAZDOOR SABHA.
23rd SESSION ?? DHARMKOT (FEROSEPUR)
8, 9, 10, NOVEMBER, 1986.

REPORT OF THE GENERAL SECRETARY AS PASSED BY
THE WORKING COMMITTEE.

Comrades Special Guests, Delegates, & Observers :

First of all I remember all those comrades, Khet Mazdoor Sabha activists who gave their lives for building the Khet Mazdoor organisation, supported and helped agricultural workers during the time of difficulties and distress, and participated in Dharnas, Demonstrations, in meetings and processions and struggles mobilised by the Khet Mazdoor Sabha. Unfortunately, now they are not amongst us. They have passed away and left us for good. Comrade Jogindar Singh Begowal, Babu Singh Rangarh, Sardaran, Ram Narain Beganwali Raunaq Ram Ganda-Kheri, Pirthi Chand Bubala, Khiraj Ram Abohar are worth naming among them.

I also pay homage to all those comrades who got martyred, while fighting against terrorist and separatist forces. Martyres, opposing the terrorists and separatist and exposing the conspiracies by Imperialist forces, were Comrades Jagir Singh Wadda-Ghar, who was an active worker of the Khet Mazdoor Sabha, and member of the Distt. Committee of the Khet Mazdoor Sabha, Com. Ajit Ram Fatehabad an activist of Khet Mazdoor Sabha and his eight years old son Bablu was also martyred along with Ajit Ram, Com. Mukhtiar Singh was also from among the Agricultural workers, who was martyred along with Ajit Ram. Comrade Darshan Singh Canadian a popular leaders among the toilers. He contributed a lot in holding a State level Session of Khet Mazdoor Sabha at Garh-Shankar, and to make it a success in 1974. He was martyred, when actively fighting the terrorists, the Extremists, Separatists and Imperialist conspiracies, to destabilise our country. Com. Arjan Singh Mastana was a known popular leader of the Kisan Sabha, Com. Sumit of Preet-Lari, Randhir Singh Rauke Kalan Surrindarpall Cheema Bath, Parswarthi Ram, Bibi Guro, Sarbjit Attre, Nau-Nihal Singh Kaur-Singh-Wala, Babu Ram, Baldev Raj, Nathi Ram, and many others are there who have been Martyred.

Separate resolution will be proposed in the Session in this connection.

1. Condolence resolution on comrades who have passed away.
2. 22nd Session of our Sabha was held at Barnala (Sangrur Distt) on 9th, 10th, 11th December, 1983. To-day we are meeting in this Session after three years. Our constitution provides for an annual Session every year, but we have not been able to hold two Sessions because of certain compulsions and unfavourable political atmosphere in the state. We must be vigilant, that this lag is not repeated in future. During the annual Sessions, we review our achievements and weaknesses. We decide our tasks to be taken up by our organisation during the coming days. We make all efforts to remove our weaknesses and shortcomings and strengthen our organisation to meet the needs of the time. We amend and reform our means and methods of the functioning of our organisation, with a view to give an advisable guidance to the state movement.

On eve of Barnala Session, total membership of our Sabha was One lakh fifty four thousand six hundred and thirty six. (1,54,636) which was a record membership. In that Session annual membership fee was raised from ten paise (-/10) to Twenty-five Paise (-/25) per member. District-wise delegates took up the membership quota on their own for their districts which amounted to 1,68,000.

PRESENT INTERNATIONAL AND NATIONAL SITUATION.

During this period there have been very out-standing changes on International, National and state level situation, which have affected our living conditions, and struggles. It is essential to record here the role played by the Bhartiya Khet Mazdoor Union (BKMU) and Punjab State Khet Mazdoor Sabha during this period.

INTERNATIONAL SPJERE:-

In the International atmosphere, during the last period, a sharp struggle has been going on between the forces of Peace and War-mongers. We have been with the forces of Peace, opposing the war-mongers. World working class is guiding the forces of Peace, especially Soviet Socialist State is in the fore-front. Newly independent countries while protecting their political independence, and fighting for the economic independence are in favour of Peace forces supporting Peace forces to their best. Peace Forces are struggling for an eternal Peace in the world. Now the time is to decide

to decide ,whether humanity and its civilisation can be saved or all will be destroyed through Nuclear War. Humanity and its civilization can be saved and the world human society can further march to progress and prosperity only in case the forces of Peace succeed in their mission. Peace Forces stand for the freedom and progress of all countries and nations. They strongly oppose all sorts of exploitation,expose the conspiracies of the Imperialists . Presently, they are opposing the high-handed-ness of White Minority Government in South Africa against the majority local black population. It is only Reagon and Thatcher,who are opposing the proposal of world-wide countries to impose restrictions against South Africa Government. American Congress has also adopted a resblution to impose restrictions against South Africa Government. Reagon vetoed it out. The American Senate has rejected this vetoe by Reagon. Still,he is resisting and insisting to stick by his stand. He is rolling the wishes and aspirations of nations and countries of the World under his feet,though now he is badly isolated there in America.

We are glad to note that our country,our nation and our Government stand by the Forces of Peace ,and support them .During last three years , India has led and guided the non-aligned movement ,which has sufficiently advanced during this period. This movement has adopted a resolution on complete dis-armament, for destruction of all Nuclear weapons,and for rolling up all military bases,saying that all differences and disputes should be resolved through mutual negotiations. This movement has raised a strong demand for New Economic Order. American Imperialism especially President Reagon opposes this demand.On the other hand Soviet Russia and all other Socialist countries support this stand of the Non-Alignment Movement. To-day the World Public opinion is getting clear as to who wishes and protects Peace and who is after enflaming the War.Newly freed countries have learned through their own experience and now it is clear to them as to who is in favour of and active for ~~Russia~~ their economic developement.

Our Sabha has been supporting the Peace forces at every turn of history. We have also fully supported every and all initiatives taken for Peace by the Soviet Union.

We are glad to note, that our Nation and Government daily coming closer and strengthening our relations with the Socialist countries. Our Sabha fully supports this National Policy.

Presently, American Imperialism is the mobilizing and guiding force of the War mongers. Reagan is the most dangerous enemy of the World Peace. He is an other Hitler of present age, who had pushed the world in the destructive fire of 2end World war. Every body is aware of the fate he met at the end.

American Imperialism is using the Nuclear weapons as black-mail to achieve its domination all over the world. It is planning conspiracies to de-stablise our country, divide it into pieces, as India is an effective part and parcel of the Peace Forces. America's military base in Diego-Gracia, supply of sophisticated war weapons to Pakistan, training, arming and financing the Khalistani extremists and separatists are steps of American Imperialism conspiracy against India.

STRUGGLE AGAINST EXTREMISM AND SEPARATISM.

American Imperialism through its lackey Pakistan Government is instigating and supporting the black re-actionary forces within India, under its conspiracy to de-stablise India and divide it into pieces. They initiate communal clashes in Punjab, along with many other places, they are arming and financing the Khalistanis and other separatist forces in Punjab. This has been going on since past many years, especially since the initiation of Dharm Yudh (Religious War) by the Akali Party. Since the Blue-Star action, even after the Akali Party coming in power, these terrorist groups are continuing their activities. They did not spare even the Dictator of Dharm Yudh, Sant Longowal. How can others expect just and fare dealings from them. Actually, they can not be true Sikhs. Recently, they killed Comrade Darshan Singh Canadian, only because he opposed Khalistan effectively and convincingly. There was a conspiracy to kill Prime Minister of India -Rajiv Gandhi on 2end October, Birth-

Birth-Day of Mahatma Gandhi. In Jullundhar P.A.P Centre ,efforts were made to murder Head of Punjab Police, but he escaped. Father of Bhindarawala, Jogindar Singh toured Punjab and openly propagated, encouraging Khalistanis to kill the opposition ranks. To-day Badal-Tohra group is supporting rather instigating the terrorists. The present situation is too dangerous. It is necessary that all the patriotic forces come to-gather and unitedly oppose these destructive forces with all sources and forces at their command. It is a matter of sorrow ,rather shock that some ministers in the Barnala Government are supporting the terrorists.

Since last many years, Punjab Khet Mazdoor Sabha ,while deamnding justice for Punjab, has been simultaneously working for the defence of freedom,soverignty, and integrity of the country and for communal harmony among Hindus and Sikhs. It has been condemning the activities of the terrorists supported and financed by American Imperialis and Sabha has been awakening and mobilising the people against them. Besides independent function from its own platform ,it has taken up united campaigns along with other mass organisations as Trade Unions, Kisan Sabha, Student and Youth organisations. It has participated in all demonstrations, Morchas, Dharnas, Conferences and conventions held for Peace and communal harmony. It was because of these activities that com. Swarn Singh Nago-ke was seriously injured by the terrorists, who left him as dead according to their own understanding. Com. Zora Singh Lange-ana was also attacked, he got wounded but escaped death. Even to-day ~~who~~ all those workers, who are opposing the terrorists and separatists are on their hit list.

While actively working for World Peace and against extremism and separatism ,Bhartiya Khet Mazdoor Union (BKMU) and Punjab Khet Mazdoor Babha have been continuously taking the issues concerning the agricultural workers and rural poor, as for example wages, land, against rising dearness, social oppression and police high-handed -ness. This aspect has been taken up separately in the following page: pages.

Immediately, after Barnala Session, there was a programme of Joint Action with other organisations of agricultural workers.

with other organisations of Agricultural workers--Joint Dharna on 20th June 1984- The demand was for a comprehensive Central Law for agricultural labourers^{at All India level} and other burning issues of the time. Four organisations of All India Level of the agricultural workers had taken up this decision for action on country level. In Punjab, Khet Mazdoor Sabha and Dehati Mazdoor Sabha jointly took up the Dharnas. During the preparations for this action, compound (Vehra) meetings and public meetings were held jointly as well as separately from our own platform. All the District Units as per their capacity published poster and leaflets to approach the general masses. The details are as under :-

FARIDKOT DISTRICT:- District Working Committee held its meeting followed by meetings in ten Block committees. 3,000 posters were got printed and posted on walls in villages. Sixteen joint public meetings with the Dehati Mazdoor Sabha were held and 23 public meetings were held on its own by the District Committee. 102 house-lawn meetings were held. About 1,000 agricultural labourers sat in the Dharna, before the district courts. Among these 686 were from our side. Demand Charter was given to the Ceputy Commissioner of the Distt.

FEROZEPUR:- Dharnas were taken up in three Sub-Divisions. 72 house-lawn meetings were held during preparations. Zira 440, Ferozepur 100, and Fazilka 69 agricultural workers sat in Dharna and submitted the Demand Charter to the respective Sub-Divisional Officers.

ERUDASPUR: 125 agricultural workers sat in Dharna before the Distt. Courts, out of which 52 were from our district Unit. Demand Charter was given.

AMRITSAR DISTT. During preparations Flag Marches were taken up in three Blocks covering 24 villages. 52 house-lawn meetings were held. 465 agricultural workers started demonstration from Gole-Bagh, and reached courts, sat in Dharna. Demand Charter was given.

DISTRICT LUDHIANA:- 21 house-lawn meetings were held during the preparations. 140 from our side and 70 from Dehati Mazdoor Sabha took part in Dharna. 500 posters were published during preparations.

DISTRICT HOSHIARPUR: 38 house-lawn meetings during preparations were held. 231 agricultural workers sat in Dharna. 160 were from our side. Demand Charter was given to Deputy Commissioner of the Distt.

District SANGRUR:- 24 house-lawn meetings were held during the preparations. 600 workers sat in Dharna including 20 women. 418 including 20 women were from our side and 182 from Dehati Mazdoor Sabha. Demand Charter was submitted to the Deputy Commissioner.

DISTRICT BHATHINDA:- 400 participated in Dharna including 20 workers from Dehati Mazdoor Sabha and 380 from our side. Demand Charter was given to the District Deputy Commissioner.

DISTRICT KAPURTHALA:- One public meeting and 28 house lawn meetings were held during preparations. 38 workers sat in Dharna. Dehati mazdoor Sabha was not represented. Demand Charter was given.

DISTRICT JULLUNDHAR:- 237 took part in Dharna. 167 from our side and 70 from Dehati Mazdoor Sabha. Memorandum was given to D. Commissioner.

DISTRICT PATIALA:- 700 posters published, two public meetings and 31 house-lawn meetings were held during preparations. 104 from the Dehati Mazdoor Sabha and 200 from our side sat in Dharna.

In context of the Punjab political situation prevailing at the time, this was a successful Campaign. Dharnas were effective. Afterwards, Demand Charter was submitted to the Governor Punjab. Five comrades were deputed to submit the Demand Charter. Three M.L.As did not come. Comrades Rildu Khan and Bhan Singh Bhaura gave the memorandum to the Governor Punjab.

DELHI HINDI SCHOOL . 2-12 APRIL, 1984.

This school was held on the problems of agricultural workers by the Central Government. Government Department paid the expenses including transport fair. Against quota of five, four comrades from Punjab attended this school.

DELHI PEACE MARCH 18th APRIL, 1984, AITUC Sponsored.

Khet Mazdoor Sabha held its state level meeting to plan preparations for participation in the Peace March called by the AITUC. All the district units were activated in this campaign.

District-wise chart of house-lawn meetings and number of the participants is as under:-

Distt.	No. of house-lawn meetings.	No. of participants.
Ferozepur.	46	895
Amritsar .	15	56
Sangrur	-	200
Ropar	-	250
Bhathinda	-	382

There is no report from other districts, but according to our estimate, 2,500 agricultural workers participated in this Peace March.

2nd AUGUST 1, 1984 DELHI CONVENTION;

Four All India organisations of agricultural labourers decided the above convention. Bhartiya Khet Mazdoor Union (BKMU) allotted quotas to all the state units for participation in this convention. Eleven(11) comrades from Punjab participated in it.

LUDHIANA PEACE CONVENTION 22 JANUARY, 1985.

The decision for Peace Convention and Peace March was taken in a meeting held at Chandigarh on 7.12.84. Because of the murder of Indira Gandhi on 31st October, the situation was very tense. There were many communal clashes on a big scale in Delhi, Kanpur, and Indore etc. There was open loot and murder in these places. Properties of one community were burnt. The victim families came in Punjab in sufficient number. State Governments took up strict measures to control the situation and prevented migration. Financial help was also given. Peoples from out-side sent donations. This situation created fears among Hindus and Harijans in Punjab. In view of this situation, Peace March Programme was adopted in the said meeting.

Two meetings were held with Dehati Mazdoor Sabha. Programme for joint convention and Public rally was chalked out. Posters were brought out. Steps for preparation were decided jointly, and on our own also. Khet Mazdoor Sabha flashed 5,000 small paper flags. District and Block Units were also directed to bring maximum number of flags and mottos. Our Flags and mottos were much more in number than those of Dehati Mazdoor Sabha. 2,500 agricultural worker belonging to Dehati Mazdoor Sabha participated, while according to our estimate 6,000 of the participants belonged to Khet Mazdoor Sabha. District wise details are as under:-

District.	Lawn meetings.	No. of participants.
Ludhiana	47	1,309
Faridkot	73	1,200
Amritsar.	65	883
Sangrur	40	414
Ferozepur	?	775
Hoshiarpur	37	203
Gurdaspur	--	65
Patiala	--	300

This does not include details from five districts, Ropar, Jullundhar, Bathinda, and Kapurthala,

Amritsar District Unit collected Rs.6,025/- and participants on nine(9) trucks and two taxies.

6th SESSION OF BHARTIYA KHET MAZDOOR UNION (BKMU)
VIJAYWADA (ANDHRA)

Sixth National Session of the Bhartiya Khet Mazdoor Union (B.K.M.U.) was held at Vijaywada(Andhra) on 14th to 17th October, 1985. A meeting of the Working Committee of the Khet Mazdoor Sabha Punjab, was held on 4.10.85 to prepare for this Session. It failed inspite of the advertisement in the Daily Nawan zamana. Before this a meeting called for 6.8.85 was also a failure. Comrades present in the meeting estimated that forty(40) delegates ~~wikxg~~ would go in the Vijaywada Session. The meeting failed because of the harvest season and general unfavourable situation in punjab. In spite of all above, 37 delegates attended the Session. Ludhiana-3, Patiala-5, Hoshiarpur-1, Bathinda-1, Sangrur-3, Jullundhar-Kapurthala-3, Faridkot-13, Ferozepur-1, Amritsar-5 State Centre-2 total-37. It was a matter of pride for Punjab, that Com. Ruldu Khan hoisted the Flag. Three Commissions were formed on issues of Land, Wages, & Atrocities. Commission on atrocities was presided over by Com. Bhan Singh Bhaura while Com. Ruldu Khan presided over the commission on Wages. Our delegates contributed a lot during the discussion in these ~~commissi~~ Commissions. Twelve(12) comrades from Punjab were taken as the members of All India General Council of the BKMU. The Session elected Com. Ruldu Khan as vice-president and Com. Bhan Singh Bhaura as ~~XXXXX~~ Treasurer till the next Session.

ANTI-ATROCITIES & ANTI EXTREMISM WEEK.
26th May to 5th June.

Sixth(6th) Session of the Bhartiya Khet Mazdoor Union(BKMU) was held in Vijaywada(Andhra) from 14 to 17 October, 1985. Session decided to observe an Anti Atrocities week through out India and directed the coming Central ^HExecutive to fix the appropriate dates for this action. Central Executive Committee met in Delhi on 17-18th December 85. It decided to observe the week from 21st to 27th Apl. 1986. After-wards, in view of certain un-avoidable circumstances, the dates were changed ~~XXXXX~~ as 25th May to 1st of June, 86. It was also decided that individuals or mass organisations, who are

who are opposed to the Social atrocities on backward and oppressed peoples should be approached for joint conventions to be held on state level and if possible on block and district levels. Foot March (Pad Yatra) be taken up in the states. All parts of the State especially areas effected by high-handed-ness and oppression should be covered during Pad Yatra.

Two meetings of the State Working Committee were held to chalk out the plans to implement above programme in the prevailing situation in Punjab. It was decided that exposure of separatism and Extremism and conspiravy of United States Imperialism against India should also be taken up during the Anti-Atrocities week. District Units were directed to prepare plans for House-lawn meeting Public meetings, and Flag marches keeping in view the big villages and areas of influence of Khet Mazdoor Sabha. Meetings of Distt. & block Units were held to implement this programme.

It was decided to approach the Dehati Mazdoor Sabha on issue of State level Convention. Negotiations were taken up with leaders of Dehati Mazdoor Sabha twice, but no joint programme could be taken up for certain reasons. Hence State level Convention could not be held.

A wide far reaching approach was adopted to contact and mobilise the agricultural workers on a big scale. No un-towards incident took place. There was no opposition any where. General mass of people heared our speakers very attentively. A part of peasantry also joined the meetings and gatherings. In towns Palledars and other toilers also participated. Leaflets were published and distributed in two districts. Fund collection was also carried on in two districts.

In District Ludhiana, Flag March was taken up through out the ~~was~~ week. 15 to 25 comrades continued to be present in the squade taking up the Pad-Yatra. 25 villages were covered by this squade. Public meetings were held in 12 towns, where Palledars and Electricity workers also joined the campaign. Peoples offered Rs.1,800/- to the ~~MS~~ Squade during the Flag March.

In District Faridkot, ten (10) Block Committees held their meetings. 71 house-lawn meetings and 13 Public meetings were held

were held during Flag March, covering 100 villages. 90 agricultural workers went in form of demonstration to submit the memorandum to the Deputy Commissioner. Similarly, 40 workers submitted memorandum to the Block Development Officer Bagha-Purana.

In District Jullundhar, 3,000 leaflets were published and distributed in 150 villages. 103 villages were covered during the Flag March. 10 to 20 comrades continued to be present in the squads taking up the Flag March.

In District Kapurthala, 1,100 leaflets were published and distributed. Rs. 1,500/- were collected as Campaign Fund. Villages covered during the Flag March were 53 in number.

In District Sangrur, 55 villages were covered during the Flag March. Four Public Meetings were held. 63 comrades participated in the Flag March in separate groups.

In spite of deteriorating political situation in District Asr. a few villages were covered through Flag March. Squads approached 30 villages. 19 house-lawn meetings were held. Comrades from 7 to 10 continued to be present in the squads.

In District Ferozepur, four squads covered 45 villages during the Flag March. 15 Mohallah meetings were held in District Ropar. A wide general public meeting was held in district Hoshiarpur to prepare for the Flag March. 51 comrades participated in Flag March which was carried on in four Blocks. Squad covered 23 villages and held 19 house-lawn meetings.

In spite of busy harvest season and un-favourable political situation in Punjab, this campaign of Khet Mazdoor Sabha achieved a good success. Our activists approached about 600 villages during this campaign for a week and hundreds of activists participated in the Flag March.

WAGES ISSUE AND SOCIAL BOYCOTT IN VILLAGES.

WAGE ISSUE IS AN IMPORTANT ISSUE FOR THE AGRICULTURAL LABOUR.
During the past period, Bhartiya Khet Mazdoor Union (BKMU) has paid its special attention to the wage issue along with other demands of the agricultural workers. In Punjab the issue has been taken up in many a ways. In view of increase in dearness and rising living Index Jullundhar District Unit has been publishing posters

posters demanding demanding a certain amount of wages for work in connection with potatoes crop, seeding of Paddy or harvesting of Wheat crop. Other districts have been holding house-lawn meetings to educate the agricultural workers and mobilise them on wage issue. During the busy season, there is a spontaneous increase in wage as every land-owner is interested in timely harvesting of his crop and sowing of the next crop. Marginal and small peasants engage the agricultural workers very rarely. Rich peasants and land-lords are under influence of Zamindara Union whose leaders are from this layer of the peasantry. Zamindara Union has its units in many villages and every where they oppose the increase in wages of agricultural labour. They sit to-gather and decide the wages of labour of their own or try to fix up the annual contract for the agricultural labour. This leads to strikes and social boye-cotts. During the past years, strikes and social boye-cotts have been there in the following villages:-

In district Ferozepur, in village Kotu-Bhangian, call was given for social boye-cott which failed because of the timely intervention from our Sabha, and the prevailing current wages continued. Social boye-cott was imposed in many villages in Block Abohar and Kinnian-Sarwar. Rich peasants and land-lords dominated the situation and there could not be any increase in wages. In district Amritsar there was social boye-cott on issue of wages in village Thakkar-Kaura Kakka-Kandiala, Bonal-wad, Miranjanpura, Wadala Khurd, Baheru villages. In village Baheru and in some other places, false cases were got registered against the agricultural workers. Under guidance of the District Mazdoor Sabha Unit, agricultural workers took up Dharnas before the Police stations and District Offices. False cases were withdrawn. Labourers won the day. Daily wages were raised to Rs.18/- in many villages. Instead of three(3) K.G. four(4)K.G. paddy to be given to the labourers against every 40(Forty)K.G. of paddy was agreed upon. In village Gaggu-Bona daily wages were agreed as Rs. 14/- to 16/- and paddy sowing rates were raised from Rs. 50/- to 60/- In village Baghiari wages for harvesting of wheat were raised from 80 K.G. to 100 K.G. per Acre and sowing of Paddy was fixed at Rs.110/-

There are many other examples in district Amritsar where increase in wages was achieved through struggle. In Gurdaspur District, there were struggles in village Nurpur of Sri-Gobindpur Block, village Kandiala of Kahnuwan Block and villages in Dhariwal Block. There was social boye-cott in 15 villages, and still the militant agricultural labourers succeeded in getting appropriate wages through struggles. In District Faridkot, Kisan Union continued Social boye-cott for one year and many false cases were fabricated against rural labourers. In village Sher-garh there were efforts to decrease the wages, strike of agricultural workers in village Sauke in village Chambeli, in Faridkot Block, . Rich peasants fixed wages of their own will, and resorted to social boye-cott, when workers refused to accept the wages fixed by them. A respectful compromise was effected and wages were increased. In many villages of district Ferozepur, achieved annual wages from Rs.4,200/- to Rs.4,800/- There was social boye-cott in village Kararwala of District Bathinda which ended on our intervention in favour of workers. In village Gurna Khurd efforts were made to decrease the wages, which did not succeed because of resistance from the workers. They got full wages. Social boye-cott was there in village Arjan "ak of Jullundhar Distt. In village Mehli agricultural workers re-occupied the Vanue of Dharmsala, in village Bahmanian Kalan, and Kannian-Khurd etc. Khet Mazdoor Sabha intervened in the disputes and gained achievements in favour of workers. In Ludhiana district, there was social boye-cott in villages Jarg, Saharan Majra, and Siyad. Khet Mazdoor Sabha intervened in time in these villages and the decrease in wages was not allowed, wages continued as they were.

HIGH-HANDED NESS, REPRESSION BY RICH PEASANTS?
LAND-LORDS AND POLICE AGAINST WAGE WORKERS.

Oppression and repression by rich peasants, land-lords and Police against the agricultural workers has increased during the past time. It is a "Krishma" of Akali Government to which the rich peasants and land-lords claim to be their own government. High Police officers are also mainly from these layers of the peasantry. Others eat and drink in these houses during their tour in villages.

This oppression is also a big bi-product of present extremists and separatists movement. There have been cases of murder of agricultural labourers by the rich peasants in the past. Physical beating and insulting and raping of daughters and sisters of agricultural workers has been there. A few glaring examples are given below:-

Sarpanch of village Chathan-Dehlon (Amritsar) and his brother were accused of stealing Motors from Tube-wells. Our organisation's intervention and help got them acquitted. The fault was that the Sarpanch had won in elections, contesting against a rich peasants Five daughters, two married and three un-married, of an agricultural labourer having only one leg, were made to sit in a Police Chawki. They were insulted tying their hair. Our organisation intervened to get them acquitted. In village Kaddu-wala one Suba Singh Jat was murdered while using the canal water stealthily. False case was registered against agricultural workers and they were made to sit in Police Chowki along with their animals and women folk. Women and animals were returned. Station Officer of village Jagdev Chowki went to the village and asked their families to send tea & meals to the arrested in the Police Chowki. Two children one of eleven and other nine years old, went to give the meals, but did not returned home. They were murdered. Crop of the elder was found after a month. No information about the younger one till now. In village (Kotli (Ajnala) son of the Sarpanch raped a Harijan girl. In spite of all efforts no report was registered in the Police Station. Instead four harijan males and four females were made to sit in the Police Station under custody along with their animals. Women and animals were released against bribe of Rs.1,000/- When the matter came in the notice of our Organisation, the girl was medically examined and case got registered against the son of the Sarpanch. These are only few model examples of atrocities against agricultural workers in District Amritsar. There are dozens of cases of this category. There have been many cases of this type in Tehsil Patti of Amritsar Distt.

DISTRICT FARIDKOT :- A loose character man of village Bhaloor persuaded a young harijan girl to record her statement and brought her home as his wife. Khet Mazdoor Sabha fought the battle, and

and got the girl back to her parents. In the same village efforts were made with the help of the Panchayat to displace one Bachittar-Singh from his house. Agricultural workers stood behind him solidly and saved him from displacement. Two girls were murdered in village Beedo-wali, their brothers and relatives were arrested in murder case. Khet Mazdoor organisation intervened and ~~helped~~ helped them and got them acquitted. The case is still under investigation. No arrest is there so far. In many villages of Faridkot Block, as Dhudali, Kot-Sukhia, Ghaniey-wala, Bhona Aulakh, village Saddoke, in Block Moga-I etc. there have been battles against high-handedness and atrocities. In confrontation on these issues of atrocities, Khet Mazdoors came out successful. After these achievements, a school was organised on behalf of Khet Mazdoor Sabha, in which 100 young boys from fourteen (14) villages participated. A demonstration was held on issue of atrocities in the District Head-quarters on this issue of atrocities in which 1,000 men and women participated.

District Ludhiana:- Khet Mazdoor Sabha actively intervened in cases of atrocities and social oppression in village Saholi, Guru-garh, Machh-wara, Lalton Kalan, Jawaddi, Sohan Majra etc. and helped the agricultural workers. Issue of water outlets got a serious turn in many villages. Rich peasants opponents of Agricultural workers do not allow the out let of water from harijan colonies. These villages are mostly in Tehsil Khanna. Bhadewal, Mullan-pur, Sultanpur, Mehndipur etc villages are worth mention, where struggle is going on issue.

Ferozpur District:- In village Rajan-wali, Block Abohar, rich peasant directed the Canal water towards the houses of the agricultural workers, which caused felling down and destruction of many houses. House of the President of the Khet Mazdoor Sabha was also ruined. Applications were submitted. A deputation saw the Deputy Commissioner. Yet there is no response, struggle is going on. In village Dalbir Khas, occupation of grave-yard was made un-successful through struggle.

Jullundhar District:- On 13th April, 1985, in v. Massani Goondas attacked in harijan Mohallah and murdered one Purnan Chand. In Mahlpur village, there were atrocities against harijans in day-

day-light resulting in murder and injuries to many. In V. Sawai rich peasants made efforts to occupy the Dust-bin places of harijans. In village Chahl, seizure of plots given to Harijans, during land consolidation, are some of the examples of atrocities on harijans.

District Sangrur:- In villages Lakhmir-wala, Kalabula, and Gubaro, wife of the leader of the agricultural workers was ~~ab~~acked, in Bathwan village money was collected for habilitation in a colony on Shamlat Deh. (Village Common land) Intervention of Khet Mazdoor Sabha achieved some justice. Two loan cases were got settled.

All the three M.L.As Comrades Saggur Singh, Sohan Singh & Sarwan Singh raised ~~KXX~~ issues in the district Grievance Committee meetings in their respective district, and went in other districts to help and guide the Khet Mazdoor organisation.

OLD-AGE AND WIDOW PENSIONS.

It was an appreciable step of the Government. Giani Zail Singh and Darbara Singh Governments showed a positive attitude to this issue. Though a bit lower before, but by 1982 the Pension amount reached Rs.648,28,000 (Rs. Six crores, forty eight lakhs and Twenty eight thousands). The expenses of the relative department were also included in this amount. About one and a half lakh peoples were beneficiaries under this scheme. It was a separate section of the Welfare department. Applications were filed in the State. In cases of certain difficulties and huddles, one had to go to Chandigarh which was a bit difficult job. Pension amount was paid through money-orders. Beneficiaries could not get pension for many months. Sometimes payment was stopped without notice and reason. In view of these difficulties, Punjab Khet Mazdoor Sabha passed a resolution, met the authorities in deputations, and demanded that, instead of Chandigarh, offices should also be opened in District Head-Quarters, payment should be made through Bank instead through M.orders. Government decided accordingly. Accounts were opened in Banks. But there is no Bank in every village. Old people have to walk for miles to receive their Pension. We demanded that it should be left to the option of the beneficeiry to get pension

to get pension through Bank or through M. Order.

Inspite all difficulties and obstructions , some District ~~WA~~ Units have done appreciable work on this issue. A special attention was paid to this issue in district Faridkot. Tuesday of every week was fixed to take up pensions issues in the District Headquarters. This is going on since last two years. District President or Secretary and some time Com. Saggar Singh attend the District Sabha Office every Tuesday. Along with other problems, they take up the cases of pensions stopped, or start of pensions to new beneficiaries, . Martyred Comrade Jagir Singh Wadda-Garh, Com. Natha Singh, Com. Teja Singh Doda, and sometimes Com. Chetan Singh have been coming to the District Office , bringing cases of pensions and the atrocities. This continuous intervention revived the stopped pensions in 2290 cases and 1,459 new beneficiaries got the Pension.

Ludhiana District Committee has also fixed a day in a week to take up these issues. People do come with their complaints on the fixed day in the District Office of the Sabha. Concerned officials including the Deputy Commissioner were approached .~~There~~ There are not exact figures , but it is a fact that many stopped pensions were revived and many new cases have been decided. In District Amritsar, 72 stopped pensions were revived and 89 new additions were achieved. Other district units also have been taking these issues , though figures are not available in State Office.

YELLOW CARDS AND BANK LOAN ISSUE.

Issue of loans to the agricultural workers has generally been connected with the Yellow Cards. Loan is available without the Yellow Cards but in that case the interest is too high. Lower rate of interest and subsidy are dependent on Yellow Cards. Crores of Rs. are ear-marked for Loans to non-employed young to start their own business under 20 point programme, but in practice, very few get this loan. Some Bank Managers openly say, "From where will we recover the loan amount?". Yellow Cards are issued to people living below the poverty line. Yellow Card holder is given Rs. two to three thousands to start his own work. After some time the Yellow Card is cancelled under excuse that having taken the loan, there is

there is increase in income of the concerned loanee and he has risen above poverty line.

At time of payment of loans, a part of it is deducted as bribe. There are cases where loan is shown as paid and then collected after some months against false names and Grant is distributed among the Bank employees.

Our Ludhiana District Committee got the Forms of Yellow Cards printed, and distributed them among the needy people. A deputation saw the Deputy Commissioner twice or thrice and also the relative Officers of Welfare Department. Some Yellow Cards have been achieved. Difficulties in procedure of getting loans were also put before the Deputy Commissioner but no results so far. In some places the agricultural workers sat in Dharna against the attitude of the Bank Managers. In Khumano, Siyar, Pul-Sudhar, loans are being given as an achievement of the struggle. In Faridkot district workers sat in Dharna before the State Bank in village Bhaloor. Manager was rabidly opposed to agricultural workers. 175 workers participated in Dharna. After some time village peasants also came to join this Dharna. Number of participants rose to about 1,000. Manager came out addressed the people, conceding all of their demands.

LAND REFORMS:-

Evacuee land issue has not been settled so far. These lands are still under possession of land-grabbers. Government took up auction procedure to dispose off the evacuee land issue in some places. Small and middle settlers resisted this procedure successfully. In Ludhiana, 53 agricultural house-holds siezed the land reserved for forests, out of whome 34 have received Pattas in their name. Similarly, in district Jullundhar, 50 to 60 house-holds have settled on about 400 Acres of Nazool land. Khet Mazdoor Sabha is supporting the settlers in their struggle for Pattas.

As in other States, in Punjab too the Surplus land issue is an important one. Big land-lords are holding Ceiling Surplus land under Benami transfers. In Bihar, U.P. Andhra Pradesh, and Madhya-Pradesh states campaign is going on to take possession of surplus land and the Government fallow land. Possession has been taken in some places. Because of the prevailing political situation in Punjab

in Punjab , we have not been able to take up the campaign. Once we decided to initiate the campaign of possession of surplus land and Government fallow land. The land of Maharaja Faridkot was made the Target , but because of Blue-Star action and consequential situation the decision could not be materialised.

SOLIDARITY WITH FRATERNAL ORGANISATIONS.
PARTICIPATION IN THEIR STRUGGLES.

Punjab Khet Mazdoor Sabha has been supporting the demands of the fraternal organisations and taking part in their struggles. During the past period Kisan Sabha took up Satya-grah , held demonstration in Chandigarh . On local level, there have been actions and conventions for remunerative prices of cotten Sugar-cane etc. Khet Mazdoor Sabha not only gave a verbal support to their demands but practically physically participated in all Kisan Sabha struggles. During Satya-grah hundreds of agricultural workers joined their agitation and remained in Jails for weeks along with the peasants.

Industrial worker is the closest ally of Khet Mazdoor. Now our Khet Mazdoor Sabha has been affiliated with AITUC and has become a part of it. Some Trade Union Centres have initiated steps and made efforts to organise Khet Mazdoors in their surrounding villages. Agricultural workers have been supporting the Trade Union struggles in many places. Prominant examples are as under :-

STRIKE IN SANDHWAN SPINNING MILLS:- Workers went on strike on issue of Bonus and some other demands. Management and Police resorted to oppression and repression against workers to make the strike a failure. Police beat physically every and all workers who ever happened to come before them. Consequently the workers left off the Mill area. Agricultural workers under leadership of Comrade Amolak Singh and Saggar Singh sat in Dharna from 4th to 12th Dec. 1985. Agricultural workers from the surrounding villages arranged tea and meals for these sitting in Dharna. Strike continued for more than three months. Agricultural workers contributed seven Quintal wheat and Rs.500/- collected from the village workers. More than 500 workers from agricultural sector joined the demonstration of striking workers held on 17.12.85. The demonstration

The demonstration was also guided and led by Khet Mazdoor leaders Saggar Singh and Amolak Singh etc.

SAITIAN PAPER MILL MUKTSAR:- The Mill Management retrenched the workers for their fault of organising themselves into Trade Union Workers went on strike. 21 of the workers ~~were~~ were arrested when preparing for demonstration. Khet Mazdoor activists Comrades Jagroop Singh, Baldev Singh Balamgarh, and Baljit Singh who were assisting the striking workers were also arrested and detained in Jail for about fifteen days. Com. Amolak Singh reached the spot. On 20th February, 600 Industrial workers and Agricultural workers held a demonstration, calling the management to concede the demands of the workers and release the arrested ones. Again on 25th February 3,000 labourers took up the demonstration in Muktsar. About 1800 agricultural workers joined in this demonstration, led by Comrade Saggar Singh. Preparations for the demonstration were carried by Amolak Singh and other activists from the surrounding villages.

JOURNAL "KHET MAADDOOR AIKTA"

State Working Committee of Khet Mazdoor Sabha in its two meetings discussed the issue of publication of its organ. It was decided that a monthly Journal under the name of "Khet Mazdoor Aikta" be published. Com. Bhan Singh bhaura was deputed to apply for declaration of the same. After getting the declaration, a meeting held at Moga on 8.7.84 fixed district wise quotas for enrolling subscribers and for sale of the said Journal. Receipt Books were distributed among the district representatives accordingly. It was also decided that first issue of the Organ be brought out in the coming September month to start with. District wise quotas were as under :-

Gurdaspur- 100 , Bhathinda - 250 , Sangrur - 150, Ropar - 100,
Hoshiarpur- 100, Jullundhar - 150, Kapurthala- 100, Amritsar -200,
Ludhiana - 150, Faridkot -500 , Ferozepur -250, Patiala -100, Total 2150

Campaign went on for two/three months . Journal was supplied to the Districts through Bundles. In about five months, Ludhiana & Sangrur districts fulfilled their quotas. Jullundhar, Amritsar and Ropar reached near about.. Faridkot sold 283 journals and could not achieve the fixed quota. Gurdaspur district failed in quota.

Patiala, Bhathinda, Ferozepur and Hoshiarpur districts achieved very little, hardly one-fourth (1/4) of quota was fulfilled. Responsible comrades from districts which failed to fulfil the quota were supplied less number of journal in Bundles through post. ONE two comrades objected to sending of bundles, so it was stopped in their cases. Stoppage of posting bundles was also due to the fact that they had not paid the money due from them. At present, not a single issue goes to these districts by post. In the State Working Committee it was decided that comrades from the districts should regularly send the reports of their activities, of campaigns and agitations taken up in their districts for publication in Journal. Even these reports are being evaded and not sent regularly except three/four districts. Amounts due from districts goes on increasing. Some amounts have been received during last two/three months, still, Rs.6,000/- stand as arrears due from district Units. In response to our efforts, Government Punjab has sanctioned the Journal-Our Organ- for middle, High and Higher-Secondary Schools Libraries. We have also got a sanction from the Post Department and now journal is posted under five (-05) paisan ticket.

THRASHER ACCIDENTS AND DEATHS DURING SPRAY OF PESTICIDES ETC.

Marketing Board has again declared to give compensation to the victims of Thrasher Accidents since last two years. Provisions and amount of the compensation is the same.-3,000/- 5,000/- and if death occurs then 10,000/-rupees. Our organisation has not paid due necessary attention to file applications on behalf of the victims. It needs an active prompt attention. There have been some deaths during this year caused during the spray of poisonous medicines. About twenty(20) cases are there in district Faridkot alone. The bereaved families of the dead are neither paid any compensation by the employers nor there is any assistance by the Government. We should take up the issue and make all efforts to get compensation for the bereaved families of the victims of the poisonous medicine as is paid in case of Thrasher accidents. We should also demand some increase in the amount of compensation.

Study Circle for education Of KHET MAZDOORS.

Agricultural Labour activists even those working on village level badly need education about the Problems in context of present political situation . This education work has been done very little during the last period. Seven days or ten days school of State level could not be organised, which is very essential and should have been arranged at least once every year. District level study-circles have been taken up two in district Ludhiana, and one in district Amritsar. Districts Faridkot, Ludhiana and Sangrur arranged Block level and Ilaga level Schools on their own. It is very urgent to make up this deficiency and arrange study circles at all levels in the coming period.

FUNCTIONING IN DISTRICTS AND GENERAL ORGANISATIONAL SITUATION.

Last three years represent very dangerous situation in Punjab. During this period, Blue Star Action, murder of Indira Gandhi, clashes in some parts of the country, murder of Sant Longowal, rise in activities of Extremists and Separatists forces, increasing killings and murder of innocent people, increase in postings of B.S.F and C.R.P forces etc. have caused odds and obstructions, huddles and difficulties in the smooth functioning of Democratic Parties and Organisations. In this context, Khet Mazdoor Sabha also could not function to meet the needs of time. In spite of all above what-ever activity we could carry on in service of the agricultural labour is given below district wise :-

FARIDKOT :- Regular meetings of the District Working Committee remained weak as far as attendance is concerned, even failed twice or thrice. Still there is active participation and contribution in campaigns initiated and planned by the State Unit. Meetings of Block Units were also held . Membership quota was 40,000 while the actual membership enrolled is 37,100. Khet Mazdoor Aikta organ of the Sabha is sold much more as compared with other districts. Still the quota of 500 subscribers has not been achieved. District Unit has been active in helping to get Pensions and loans, confronted the oppression and repression and social boycott from rich peasants and land-lords. District Unit remained weak as far as the Fund collection is concerned. Proper necessary attention has not been paid to this issue. It needs team work, i.e. collective work. Special attention should be paid in activising the Block and village Units. There are five whole-time workers at district level and three whole time workers at block level. The district Unit paid special attention and support and solidarity with the struggles of Industrial workers, already dealt above. Kisan demands were also supported actively through solidarity actions.

AMRITSAR: This district is a strong-hold of extremists and the Separatists forces. Hence there have been difficulties in the functioning of the district Unit there. In spite of all this unfavourable situation, District Khet Mazdoor Sabha continued its activities and contribution in every campaign. There are five whole time workers, though the financial position of the Unit is not satisfactory. Block meetings were held consistently. A good fight has been waged against oppression especially in Tehsil Patti. Meetings of district unit were regularly held though the attendance in meetings has been low. Journal was sold near about the quota fixed, though now it has gone down. Membership is 15,370 against fixed quota of 18,000. Collective team work is need of the time. It is also necessary to get help from the Amritsar Trade Union Centre, activating T.U. cadre in contacting, mobilising and organising the agricultural labour in the surrounding villages.

LUDHIANA : Ludhiana Unit has been active during the past period. There has been functioning at every level from the district through Block to village level. Regular attention has been paid to pension issue and loans. Peoples individual issues are taken on every Wednesday through filing of applications and meeting the relative officials in deputations. Quota for sale of the Sabha Organ was fulfilled though now there is a little fall in subscribers. The sale can be raised with proper attention to the issue. Financial position of the District Unit is not satisfactory. District and Block units have been meeting regularly though the attendance in Block unit meetings has been a bit low. There is lack in team collective work. Membership is 7,500 against the fixed quota of 10,000.

District Jullundhar : Jullundhar has been one of the best districts, but activity has gone down during the past period. This time, it has been active only during the campaigns and agitation planned and directed by the State Unit. It lacks consistent and continuous functioning on its own. Quota for sale of the Organ was fulfilled but now the sale has gone down. There is also lag in fund collection. District Working Committee had very few meetings. It is need of the time to pay special attention to the Block Units and village units below. During harvest season posters are published on issue of wages. Regular team work and collective functioning is the first need of the present situation. the membership is 5,800 against the fixed quota of 8,000. General atmosphere is favourable for functioning, only close timely attention is need of the time.

SANGRUR DISTRICT:- There is only one whole time worker in the whole of the district. Com. Bhaura gives all assistance in time.

Com. Jaithu Ram left our organisation after the State Session at Barnala. Work suffered for some time, but it was recovered soon. There have been only a few meetings of the District Working Committee. No proper attention has been paid to Block unit meetings. ~~There~~ There is need of at least one more whole-timer. Quota for sale of our Organ "Khet Mazdoor Aikta" was fulfilled and it continues well. There has been an active participation in every campaign launched under guidance of the State Committee. Present membership is 9,550 against fixed quota of 12,000 membership. No fund collection. They have been relying on the savings of the last State Session held at Barnala in their District.

DISTRICT BHATHINDA:- Bhathinda was one of the good active districts. But now there are short-comings and weaknesses in the functioning. It has participated in some campaigns, decided by the State Committee. Not the least attention has been paid towards the sale of the Sabha Organ. Only 54 papers are sold against the quota of 250. A bundle of 40 papers was used to be sent in the name of the District Secretary, even this is stopped since the last five months. Very few meetings of the District Committee have been called, even these meetings failed because of low attendance. Membership is 3,700 against the fixed quota of 20,000. A good fine team of active workers is need of the district. Com. Nand Singh Tahlian is in the sick-bed since long, this has caused suffering in the work of the district Unit.

DISTRICT KAPURTHALA :- District is divided into two parts. There was some activity in Phagwara Tehsil, which has slowed down now. There is some activity in other part of the district. Very few meetings of district Unit have been held. There is only one whole time worker in the district. District participated in the campaigns directed by the State Unit. Attention was paid to the sale of Organ but now it is being ignored. Fixed membership quota of 6,000 has been fulfilled. There is need of one whole-time worker in Tehsil Phagwara.

DISTRICT FERROZEPUR :- The district participated and contributed in the State-level campaigns, but there is no consistent continuous activity. Very few meetings were held of the District Committee and even those failed for lack of attendance, which

which has been shor through out. Com. President who has been elected as Distt. Secretary this time have been active since last four/five months. Ex Secretary has also become active to some extent, and thus functioning has been revived. Quota for the sale of the Organ was 250 while actual sale has been only 37 even that has been stopped presently. Still, we are sending 150 papers in three bundles to three comrades separately. Membership is 9,550 against the Quota fixed 12,000. There are active workers in Blocks but work has suffered for lack of team of workers at district level.

DISTRICT HOSHIARPUR :- One comrade is whole-time worker. There has been only a nominal activity during the past period. There is some activity during campaigns directed by the State Unit. Whole-time comrade does not care to creat a team for collective work. There is need to educate direct and check up the whole-time comrade. Not a penny has been paid against the sale of the Sabha Organ. Instead of fixed quota of 100 journals, only 36 subscribers were enlisted, and they too have been stopped since long. Now not a single paper goes in the district. Because of non-payment of due arrears sending of Bundle to the district has been stopped. Membership is 3,000 against 6,000 fixed quota. Situation demands that the State leadership should attend the Hoshiarpur district meetings of Khet Mazdoor Sabha to activise the workers and regularise the functioning of the units from district to the Block and village level., and thus creat a needed team.

District GURDASPUR : One comrade is whole-time worker at district level. There is need of regular contact and guidance to the comrades working in Blocks and villages. Whole time comrade runs hither and thither alone through out the district. He has been busy in his house-hold affairs for some time, because of certain compulsions. This district is also a strong-hold of extremists and separatists. 80 papers of Sabha Organ are posted through Bundle, while the quota fixed was for 100 subscribers. Still, due attention is being paid to the sale of the Organ. Membership is ~~10,000~~ 5,000 against the fixed quota of 8,000 .

DISTRICT PATIALA :- One comrade is whole-time worker on the Distt. level. Even he does not devote all his time in the functioning of Khet Mazdoor organisation. There can be active functioning in the district if the district level comrade approaches the Block units and village workers, and activates them through working with them for some time. . No proper attention is being paid to the Organ Khet Mazdoor Aikta. "During two years, 43 subscribers were enrolled in the district, by now these subscriptions have expired. Bundle of Journals is also not sent in the district since last one and half year because of the objection raised by the whole-time comrade. One comrade from P.R. T.C. sells 20 journals. Membership is 6,000. No participation in observing Flag-March-Week.

DISTRICT ROPAR :- One comrade is whole time worker on district level. During the past period, only a little attention has been paid to the Khet Mazdoor organisation. District Working Committee meetings have been generally failing for want of attendance. No functioning Team. Still, a good number of subscribers was enlisted for the Sabha Organ. Whole-time comrade is capable enough to take initiative on issues coming into his notice. He is efficient enough to see the Government officials and get the problems solved and settled. There is need to utilise the achievements in building and widening the Organisation. Membership is 4,000 against the fixed quota of only 3,000.

Future Tasks :-

1. To take up the issue of wages of Agricultural labourers.
Demand for Rs.20/- a day as minimum wages with tea & meals.
Rs.6,000/- annual contract wages. Three Part/ Document.
Demand to declare Social boye-cott as a cognizable Offence.
2. To protect the back-ward oppressed people from Police, Rich peasant, and Land-lord atrocities. Mobilise and organise agricultural workers for struggle against atrocities and creat self-confidence amongst them.
3. Struggle for cancellation of Benami transfers, for distribution of remaining Evacuee land amongst the landless and against up-rooting of small settlers on Evacuee and River Mud land.

4. Awaken, mobilise and draw in struggle the General masses against Extremists and separatists forces and against the Imperialist conspiracies and for National Unity & Integrity.
5. Active participation of Khet Mazdoor Sabha in world-wide Peace Movement and for destruction of nuclear weapons.
6. Pay special attention to old-age and widow pensions issue and demand with all stress that pension amount be raised to Rs.100/- per month.
7. Campaign for getting yellow Cards and Bank loans for personal private business and intervention in the procedure of these issues to simplify them.
8. Campaign for plots, grant of building loans on cheap interest.
9. For compensation as relief to the victims of Thrasher accidents and also demand that accidents during spray of poisonous medicines etc. should also be compensated. The compensation to the bereaved families of the dead, should be raised to 20,000/- from 10,000/- of rupees as at present. Compensation for other items should also be doubled.
10. Elections of village committees should be held as compulsory and active workers be accommodated in Block Committees.
11. All District Committees should be activated collectively. There should be division of work and division of areas among the District Office Bearers.
12. A separate office for Provincial Council of the Punjab Khet Mazdoor Sabha be opened. A literate Office Secretary should be appointed to function the State Office. There should be division of work among the State level Office Bearers and they should tour and visit the district by turn to guide and supervise the district Units.
13. A campaign be taken up for enrolling the subscribers for our Organ "Khet Mazdoor Aikta". Comrades in districts should send the news of their campaigns, agitations and struggles taken up in their districts. News about atrocities and Social boye-cott, and articles on the burning issues of the time should be sent for publication in the Sabha Organ. .

14. Districts should made all efforts to open their functioning offices in District Head-quarters, and thus creat a Centre to guide and supervise the organisation below for regular function . Devotee workers should^{be} appreciated and encouraged with due promotion for their activities and achievements.

LONG LIVE

KHET MAZDOOR SABHA

LONG LIVE

UNITY OF AGRICULTURAL WORKERS.

ADVANCE FURTHER

FOR PEACE AND INTEGRITY.

RESOLUTIONS
ADOPTED BY THE 23rd ANNUAL SESSION
PUNJAB KHET MAZDOOR SABHA
DHARMKOT(FEROLEPUR)
8th - - 10th NOV. 1986.

AGAINST APARTHEIDS IN SOUTH AFRICA:

Because of the timely initiative of the non-aligned countries a wide peoples mass movement has been mobilized against the Apartheid Regime of the white minority Government in South Africa. It was under this pressure of the public opinion that U.S.A. President Reagon, inspite of being a rabid Imperialist was forced to order and imposing certain restrictions against the South Africa Government. House of Representatives of USA adopted a resolution to impose/on trade - Export to and import from- with South Africa. It was vetoed out by President Reagon. After-wards USA Senate rejected the veto of Mr. Reagon with a thumping majority. In spite of resolution by all the members countries of the Common-Wealth, Mrs. Thatcher, Prime Minister of Britain is still insisting on, and resisting the restrictions issue. World Public opinion should compel Mrs. Thatcher to impose the required restrictions against the South Africa Government.

In spite of all these restrictions, and trade boye-cott, if South Africa Government does not come on the right path, all necessary political steps should be taken up against her, to force this minority Government to drop her attitude of social discrimination, release all political prisoners, and establish a Government - Democratic Government - through elections based on adult franchise.

2 : AGAINST SUPPLY OF MODERN ARMS TO PAKISTAN BY AMERICA.

American Imperialism is supplying the modern sophisticated weapons to Pakistan. These arms can be used at any time against India. During last years, thrice, i.e. during 1948, 1965, and 1971 Pakistan invaded India and faced defeat every time. Now American Imperialism is after dividing and de-stablising our country and cut it into pieces. There is a deep conspiracy, under which USA Imperialism is ~~giving~~ giving modern highly sophisticated weapons to Pakistan, simultaneously giving military training to terrorist groups, supplying them arms and ammunition and financial aid and

financial aid and assistance ,tipping and encouraging divisive communal forces with in India-our country.

This Session of the Khet Mazdoor sabha opposes and exposes the conspiracy of American imperialism ,and calls upon all the patriotic forces in the country to come to-gather and work to-gather jointly to oppose and expose and fight out the conspiracy of American Imperialism.

3 ; FAILURE OF GORBACHOVE --- REAGON MEET.

Some time back,American President Mr. Reagon and Soviet Leader Mr. Gorbachove had a meeting in Iceland. There was hope of some good positive results of this meeting. But it failed because of rigid stand and insisting attitude of President Reagon. All the Peace-loving people through out the World got dis-appointed to know the fate of this meeting.

The meeting failed because Mr. Reagon was not prepared to drop his poans of preparations for Star-war. He was not prepared even to drop and stop the nuclear experiments which Soviet Union had stopped on his own without any demand or pressure from out-side.

This Session condemns the war preparations of American Imperialism ,as these preparations are threatening the world of Nuclear destruction and an end of the human civilisation.

The Session demands :-

1. Tests and experiments of all sorts of Nyclear weapons be stopped once for all.
2. All stocks of Nuclear weapons be destroyed
3. Preparations for Star-war be stopped for good.

4. SPECIAL WELFARE PLANS &SCHEMES.

There is no doubt that crores of rupees are being spent every year on the schenes for the welfare of Scheduled castes, Scheduled Tribes and other back-ward sections and for Social Security. Some people have received benefits from these schemes. Still, because of lack of Radical Land Reforms ,majority of the poor people is living under poverty line. The Schemes which have given some benefits to the poor people are, Education Facilities,Reservation in Employment,

Credit without interest.

Actually, poor, invalid, widows and children without gaurdians, have received some relief from these schemes.

Recently, the amount of pension for old and widows has been increased from Rs.50/- to Rs.60/- per month. But this increase is not in correspondance to the rising prices of life essentials. Some deserving persons are denied the pension right under excuse that their sons are earning members of the family.

Bureaucrats who distribute the loans without interest or the subsidies exploit the beneficieries through corrupt practices for recommendations of relief to them.

For the year 1986-87 an amount of Rs.16,19,56,000/- (Sixteen croresnineteen lakhs and fifty-six thousands) has been reserved for Social Welfare Schemes, and an other amount of Rs. 18,60,89,000/- (Rs. Eighteen crores Sixty lakhs and eighty-nine thousands) has been reserved for the welfare of Scheduled castes and back-ward sections. The total amount to be spent on the above two items is Rs.34,80,45000 (Rs. Thirty four crores, Eighty lakhs and forty-five thousands)

Old-age and widow pensions given under the Social Welfare Plan is given to other poors also besides Scheduled castes. For the year 1986-87 an amount of Rs. 1,70,39,000 (One crore seventy lakhs and thirty-nine thousands) has been ear-marked for financial aid to be given to widows and extremely poor women and Rs.65,12,000/- (Sixty-five lakh twelve thousands) have been reserved for children without gaurdians. Rs.4,40,00,000/- (Four crores forty lakhs) have been kept for old-age pensions.

But only Rs.3,45,000/- (Rs. Three lakhs fort -five thousands) have been reserved for building of Dharmshālas and for the up-lift and reforms in harijan colonies, Only Rs.1,16,000/- (One lakh sixteen thousands have been ear-marked. These amounts are too short of the needs of the time. This Session demands that ;-

1. Keeping in view the dail rising trend in the prices of life essentials , old-age and widow pensions amount should be raised upto one hundred per month.

2. These pensions should be paid regularly every month.
3. In case an applicant is not entitled for this Pension, his application should not be rejected under excuse that his son is an earning member.
4. A sufficient increase should be effected in the amounts reserved for building Dharmsalas and for reforms in Harijan colonies.

~~CONCERNING AGRICULTURAL WORKERS~~

ON WAGES OF AGRICULTURAL WORKERS :

23rd (Twenty-third) Session of the Punjab Khet Mazdoor Sabha strongly condemns the stalled and stagnated policy of the Government regarding the wages of the agricultural workers. While Labour Department of the Government decides some increase in daily wages of agricultural workers after every three months, in view of the rising dearness and it is published in Government Gazette, there is no Government Machinery to implement these gazetted wages in the practical life. There is only one labour Officer in a district to look after the welfare of the agricultural workers, whose rights and responsibilities are also limited. During the harvest season, sometimes agricultural labour gets wages up and above the fixed minimum, but during rest of the year they are badly deprived of the fixed wages. In some areas they get too less. Labour working on contract system for the year gets much less than the current average daily wages, though he works day and night in busy season. Three sided written pledge is there since last three years, but it is not in practice even to-day. There is no implementation. In cases of dispute, often agricultural workers stand losers.

In this back-ground the Session demands that :-

1. The minimum daily wages be fixed at Rs.20/- per day with tea and meals. Government Machinery be set up at Block level for effective implementation of the fixed wages.
2. Annual contract wages for a siri should be fixed as Rs.6,000/- per year. Besides one day weekly holiday, there should be provision for Festival holi-days and sick leave. Department of Labour should take up the responsibility to get the issue of three-sided agreement implemented.

3. Siri (whole time worker for the year) should be paid the compensation under the Compensation Act, in case of accidents.
4. The Session calls upon its lower Units - District, Block and village level units - and activists to awaken the agricultural workers on the issue popularising above demands amongst them and mobilising them for action at appropriate time.

6 : REGARDING THRASHER ACCIDENTS.

23rd (Twenty-third) Session of the Punjab Khet Mazdoor Sabha appreciates the Marketing Board for its help and assistance to the victims of Thrasher Accidents. Government should propagate and popularise the beneficial Scheme through advertisement and publicity and posters among the agricultural workers. Even one-fourth (1/4) of the victims of accident have not been able to get benefits under this scheme. To-day the agricultural workers are daily dying while spraying the poisonous medicines. There are news about the death of about 20 workers in district Faridkot alone. The above relief Scheme should be applicable in these cases of Accidents and deaths.

This Session demands of the Government, that ~~that~~ I. Amount of aid and assistance be increased. In case of death the bereaved family should be given Rs.20,000/- (Rs. Twenty thousands) Rs.15,000/- (Fifteen thousands) in case of loss of two limbs and Rs.6,000/- (Six thousands) for loss of single limb be paid as relief and compensation to the victim.

2. Also in cases of death during spray of poisonous medicines, the bereaved family should be given Rs.20,000/- (Twenty thousands)

7. ON LAND REFORMS.

There is sufficient achievement through Land Reforms Acts in the old PEPHU area (Though it was because of the tenant struggle in that area) But as far as the Punjab area is concerned, achievement is only nominal. Passing of Land Reforms Laws has given some relief to tenants and other lower strata of peasantry. The land-lords sold off their land under fear of Ceiling Acts. Still a good acreage of

Still a good acreage of land has been concealed by the land-lords through Benami transfers. Even to-day a good number of land-lords own the ceiling land in thousands of acres. A campaign to take possession of such land and Government Fallow waste land is going on all over India. Actual possession has been taken in some cases successfully. We in Punjab have not been able to initiate this campaign, because of very un-favourable political situation here..

We will have to go forward and take up this campaign as soon as the political atmosphere becomes favourable for it. Presently, We demand of the Government that :-

1. Benami transfers be cancelled and the Ceiling Surplus land should be distributed among the deserving layers of the peasantry
2. Ownership (Proprietary) rights be given to all tenants, presently, cultivating the land of land-lords.

8. AGAINST SOCIAL OPPRESSION.

Twenty-third (23rd) Session of the Punjab Khet Mazdoor Sabha expresses its deep concern and sorrow at the Social oppression in Punjab going on against the agricultural workers, harijans and other weak and back-ward section of society. In the rural areas of Punjab, atrocities against these sections are practised by Land-lords, rich peasants and userers. These atrocities include insult and rape of women folk, sisters and daughters of agricultural workers, harijans and back-ward sections. Payment of daily wages lower than the fixed minimum, beating them physically in collaboration with police, keeping them under threat are various forms of social oppression.

There is an increase in these atrocities since the Akali Party Government rule in Punjab. Some Ministers in the cabinet, openly stand by the side of the oppressors, abet & aid them for repression. Government officers also participate in these atrocities against the back-ward sections. This situation calls upon the Khet Mazdoor Sabha to be more serious and vigilant and mobilise and organise militant units at village level.

23rd Session of the Khet Mazdoor Sabha demands that :-

1. Punjab Government should stop and prevent all forms of atrocities against agricultural labour, harijans and back-ward sections , through an effective intervention in the present situation;.
2. Government Machinery should be set up from State to District, Tehsil/block level with special powers for prevention of the atrocities.
3. Social boye-cott should be devlared as a cognizable offence .
4. Stringent exemplary action should be taken against officers responsible for social atrocities.

9. RISING DEARNESS AND PUBLIC DISTRIBUTION SYSTEM.

Twenty-third (23rd) Session of the Khet Mazdoor Pabha expresses its deep concern on the daily rising prices of life essentials.

This rising dearness during the past years has ruined daily life of the common man. Central Government policies of financial relief to the monopolies, continued printing of currency Notes beyond the National Production, and careless attitude towards Black-money etc. have further added to the rising dearness. Inspite of long-standing demand, whole -sale trade in Food-grains has not been nationalised so far. State Government policies further add to the rising dearness. Instead of propagating and popularising the Public Distribution system , Punjab Government has closed the shops of Punsupp. (Shops run by the Punjab ~~Supply~~ Civil Supply Department) No steps have been taken to check-up and stop profiteering. Inspite of all declarations of the Government, public is forced to purchase their life necessities including Food-grains, at high rising prices. This has added to the difficulties and distress of the common man.

In this back-ground, this Session demands that :-

1. Appropriate strong and hard steps should be taken to finish-up the Black money.
2. Stock-piling and profiteering should be stopped with full force.
3. All life essentials, as sugar, Ghee, K. Oil, Soaps medicines and Food-grains should be supplied through Public Distribution System at cheap rates. Public Distribution System should function under supervision of Rural public representative

Public Representative Committees and Khet Mazdoor Sabha should be given representation in these committees

4. Whole-sale trade in Food-grains should be nationalised.
5. Sugar, Vanas-pati, Textiles, and Medicine Industries should be Nationalised.

10. INCREASE IN BUS FAIR, ELECTRICITY RATES, & SCHOOL FEES.

Twenty-third (23rd) Session of the Khet Mazdoor Sabha strongly opposes the increase in Bus-fairs, electricity rates, and school fees and funds, recently effected by the Punjab Government. The Session holds that there was an increase of Passenger-Tax by 10% and now increase in Bus fair is 35%, which will result in increase of the Passenger Tax upto 45%. Thus actual increase in Bus Fair will be much above the said 35%. This will cause burden on the Public, already distressed by general dearness. Similarly, increase in the Electricity rates and School Fees will cause further restlessness among the masses. Hence this Session demands that :-

1. Punjab Government should withdraw increase in Bus fair.
2. Similarly, increase in Electricity rates should be withdrawn.
3. Increase in School fees and Funds should also be with-drawn.
4. Whole -sale trade of Food-grains should be Nationalised.
5. Sugar, Vanaspati, Textile and Medicine Industries to be Nationalise

11. SUPPORT TO THE DEMANDS OF OTHER MASS ORGANISATIONS.

Twenty-third (23rd) Session of the Punjab Khet Mazdoor Sabha supports the demands of the fraternal Mass Organisations:

- a) Peasants should be given the remunerative prices of their Produce. They should be regularly supplied agricultural inputs, seeds, fertilisers, electricity, and Machinery & irrigation facilities.
- b) Keeping in view the demands of the Working class, the minimum wages of un-skilled workers should be fixed as Rs.600/- P.M. Essential Services Act be with-drawn forthwith.
- c) Session supports the demands of the Palledars, which include the end of "Contract System" and depend on the Union of Palledars.
- d) Women Demands: : Dowary clamity to be neded with all force.

Government should take strong steps to end insulting and raping of women. Criminals should be given exemplary punishment in such cases. 25 % seats should be reserved for women in all Government services.

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ

ਦੇ

23ਵੇਂ ਵਾਰਸ਼ਕ ਸਮਾਗਮ
ਜਿਹੜਾ ਕਿ 8-9-10 ਨਵੰਬਰ 1986

ਨੂੰ

ਧਰਮਕੋਟ (ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ)

ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ

(ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ)

ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀ

ਰਿਪੋਰਟ

ਚੁੱਚੇ ਮਹਿਮਾਨੋ, ਡੈਲੀਗੇਟ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਸਾਥੀਓ !

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਾਥੀਆਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਤੇ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤੇ ਧਰਨੇ, ਮੁਜ਼ਰੇ, ਜਲਸੇ, ਜਾਲੂਸਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਪਿਛਲੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਸਾਥੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਛੜ ਗਏ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਥੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਗੋਵਾਲ, ਸਾਥੀ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਸਰਦਾਰਾਂ, ਸਾਥੀ ਰਾਮ ਨਰੈਣ ਬੇਗਾਂ ਵਾਲੀ, ਸਾਥੀ ਰੋਣਕਰਾਮ ਗੰਡਾਖੇੜੀ, ਸਾਥੀ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਬੁਬਾਲਾ, ਸਾਥੀ ਖਿਰਾਜ ਰਾਮ ਅਬੋਹਰ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹਨ ।

ਉਹਨਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁਲ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਅੱਤ-ਵਾਦੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ । ਅਤਿਵਾਦ ਵੱਖਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਚੁਰਾਹੇ ਵਿਚ ਭੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਾਮਰੇਡ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਘਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ । ਕਾਮਰੇਡ ਅਜੀਤ ਰਾਮ ਵਤੇਆਬਾਦ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਵਰਕਰ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬਬਲੂ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਅਜੀਤ ਰਾਮ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ । ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੋਡੀਅਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ

ਸਾਥੀ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੜਸ਼ਕਰ ਸੂਬਾਈ ਇਜਲਾਸ ਨੂੰ 1974 ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਘਾ ਹਿਸਾ ਪਾਇਆ। ਉਹ ਅਤਿਵਾਦ ਵੱਖਵਾਦ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੇ ਲੜਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਕਾਮਰੇਡ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਹੂਰ ਲੀਡਰ ਸਨ। ਸਾਥੀ ਸੁਮੀਤ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ, ਸਾਥੀ ਚਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾੜ੍ਹੇ ਕਲਾ, ਸਾਥੀ ਸੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਚੀਮਾ ਬਾਠ, ਸਾਥੀ ਪਰਸਵਾਰਥ ਰਾਮ, ਬੀਬੀ ਗੁਰੇ, ਸਰਬਜੀਤ ਅਤਰੇ, ਸਾਥੀ ਨੌ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਸਾਥੀ ਬਾਬੂ ਰਾਮ, ਸਾਥੀ ਬਲਦੇਵ ਰਾਜ, ਸਾਥੀ ਨਾਥੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਨੇਕਾਂ ਲੋਕ ਜ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਏਸ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖਰੇ ਮਤੇ ਵੀ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

1. ਵਿਛੜੇ ਸਾਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮਾਤਮੀ ਮਤਾ।
2. ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਦਾ 22ਵਾਂ ਸਮਾਗਮ 9-10-11 ਦਸੰਬਰ 1983 ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਗਮ ਹਰ ਸਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਦੋ ਸਮਾਗਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਵੀ ਸਨ ਹਾਲਤ ਵੀ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਸਨ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਲ ਭਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਘਾਟਾਂ ਦਾ ਰਿਵੀਊ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਲਹਿਰ ਲਈ ਕੰਮ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਘਾਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੀ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਸਕੀਏ।

ਬਰਨਾਲਾ ਸਮਾਗਮ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ 1,54,636 ਸੀ ਇਹ ਇਕ ਰਿਕਾਰਡ ਸੀ। ਉਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫੀਸ 10 ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 25 ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਡੈਲੀ-ਗੇਟਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜ਼ਿਲੇਵਾਰ ਕੋਟੇ ਲਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 1,68,000 ਬਣਦਾ ਹੈ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਈ ਭਰਤੀ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ।

ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਸਥਿਤੀਆਂ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੋਮਾਂਤਰੀ, ਕੌਮੀ, ਅਤੇ ਸੁਭਾਈ ਪੱਧਰ ਤੇ ਉਘੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸੰਗਰਾਮਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ। ਭਰਤੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਕੀ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਖੇਤਰ

ਕੋਮਾਂਤਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਰੇ ਦੌਰ ਅੰਦਰ ਅਮਨ ਅਤੇ ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਤਿੱਖਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੰਗ ਬਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੰਸਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ। ਅਮਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਰਥਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਅਮਨ ਧੜੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਦੀਵੀ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਗਰਾਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਨਸਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬਚਾਅ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਂ ਇਹ ਨਿਉਕਲਾਈ ਜੰਗ ਰਾਹੀਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜੋੜ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਹੀ ਇਨਸਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਲ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੁੱਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਖਲੋਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਸੂਟ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਮਰਾਜੀ ਗੱਦਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗ਼ੈਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਬਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੀਗਨ ਅਤੇ ਬੰਚਰ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਦਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰੋਕਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਦਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਉਪਰ ਰੋਕਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਰੀਗਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀਟੋ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਨਿਟ ਨੇ ਰੀਗਨ ਦੇ ਵੀਟੋ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਅੜਿਆ ਖੜਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਜਨਤਕ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੇਸਾਂ ਕੌਮਾਂ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੇ ਲਿਤਾੜਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਉਥੇ ਝਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ, ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਗੁਟਨਿਰਲੇਪ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੇ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ ਉਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਨ ਨਿਸ਼-ਸਤਰੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਭ ਨਿਉਕਲਿਆਈ ਹਥਿਆਰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਜੰਗੀ ਅੱਡੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਝਗੜੇ ਗੱਲਬਾਤ ਰਾਹੀਂ ਨਿਜੱਠੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਜਬਰਦਸਤ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਆਰਥਕ ਢਾਂਚਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਰੀਗਨ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਅਮਨ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਜੰਗ ਭੜਕਾਉਣਾ। ਨਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੌਣ ਉਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਕ ਉਨਤੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਨੇ ਅਮਨ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਮੌੜ ਤੇ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿਤਾ ਹੈ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਅਮਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੋ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਉਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮਾਜ-ਵਾਦੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਹੋਰ ਪੱਕੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਇਸ ਕੌਮੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਲੇ ਦੀ ਨੌਕ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਦਾ ਸਭਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵੈਰੀ ਰੀਗਨ ਹੈ। ਹਿਲਟਰ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਦੀ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਝੋਕਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਹਸਰ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਉਪਰ ਆਪਣਾ ਗਲਬਾ ਜਮਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਨਿਉਕਲਾਈ ਬਲੈਕਮੇਲ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅਮਨ ਦੇ ਧੜੇ ਵਿਚ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਗੱਦਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ। ਡੀ.ਜ਼ੀ.ਆਈ. ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅੱਡਾ, ਇਸ ਵਲੋਂ ਪਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਜੰਗੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਲਾਈ, ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ, ਇਸੇ ਸਾਜਸ਼ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ।

ਵੱਖਵਾਦ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੰਗਰਾਮ

ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅਥਿਰਤਾ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਸ਼ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਠੱਕਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਾਡੇ ਦੇਸ ਅੰਦਰ ਪਿਛਾਖੜ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰਕੂ ਫਸਾਦ ਭੜਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲੀ ਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਿਲਸਲਾ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਆਰੰਭ ਹੋਣ ਤੋਂ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਐਕਸ਼ਨ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਇਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਭੀ, ਇਹ ਚਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦ ਟੋਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਜਾਰੀ ਰਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਦੇ ਡਿਕਟੇਟਰ ਸੰਤ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਵੀ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੇਤਾ ਸਾਥੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ। ਸਿਰਫ ਇਸਲਈ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਗਾਧੀ ਜੋਅਤੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਪੀ.ਏ.ਪੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕਤਲ

ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਵਾਲ ਵਾਲ ਬਰੇ। ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਬਾਪ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹ-ਮਖੱਲ੍ਹਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ-ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਟੋਹੜਾ ਗਰੁਪ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਠੋਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਾਜ਼ਕ ਹਨ ਇਸ ਖਤਰੇ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਭ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ। ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁੱਝ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈਆਂ ਬਰਸਾਂ ਤੋਂ ਜਿਥੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਾਰੀ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ, ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕੇ ਲਈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਮਰਾਜ ਕੋਲ ਪਏ ਪੌਸੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਨਿਖੇਧ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਭਾ ਦੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਭ ਅਮਨ ਵਿਖਾਵਿਆਂ, ਮਾਰਚਾਂ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਹੈ। ❀

ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵੱਖਵਾਦ ਵਿਰੋਧ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ

❀ ਇਹਨਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਕਾਮਰੇਡ ਸਵਰਣ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਂ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਖਮੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਰ ਕੇ ਗਏ ਸਨ ਕਾਮਰੇਡ ਜੌਰਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗਆਣਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਉਹ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਬਚ ਗਏ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਜਿਹੜੇ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਅੱਤਵਾਦ ਵੱਖਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਨ।

ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੇਂਡੂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਉਜਰਤਾਂ, ਜਮੀਨ, ਮਹਿਗਾਈ ਵਿਚ ਠੱਲ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਸਮਾਜਕ ਜਬਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸੰਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ :—

ਬਰਨਾਲਾ ਅਜਲਾਸ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀਆਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਧਰਨੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਇਹ ਧਰਨੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਰ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਤੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਫੌਸਲਾ ਚਾਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਅਤੇ ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਇਹ ਧਰਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਰੇ। ਤਿਆਗੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਜਲਸੇ ਤੇ ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਇਕੱਲੇ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਰ ਇਕ ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਜਿਥੇ ਤਕ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੀ ਕੱਢੇ ਦੁਵਰਕੀਆਂ ਵੀ ਛਾਪ ਕੇ ਵੰਡੀਆਂ। ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

ਫਰੀਦਕੋਟ : ਜ਼ਿਲਾ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਦਸ ਬਲਾਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। 3000 ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। 16 ਸਾਂਝੇ ਤੇ 23 ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਲਸੇ ਕੀਤੇ। 102 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। 1000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਡੀ ਸੀ ਕਚਹਿਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਨਾ ਦਿਤਾ। ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ 686 ਸਾਥੀ ਸਨ। ਡੀ ਸੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ : ਤਿੰਨ ਸਬ ਡਵੀਜ਼ਨਾਂ ਤੇ ਧਰਨੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਤਿਆਗੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ 72 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਜ਼ੀਰਾ 440, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 100 ਅਤੇ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਵਿਚ 69, ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਧਰਨਾ ਦਿਤਾ। ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਗਰਦਾਸਪੁਰ : 125 ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਿਲਾ ਰਚਹਿਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਨਾ ਦਿਤਾ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 52 ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਦੇ ਸਨ। ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ :

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ 24 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਹੋਇਆ

52 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, 53 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ 465 ਸਾਬੀ ਗੋਲ ਬਾਗ ਤੋਂ ਜਲੂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ । ਧਰਨੇ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।

ਲੁਧਿਆਣਾ : ਤਿਆਗੀ ਵਿਚ 21 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਧਰਨੇ ਵਿਚ 140 ਸਾਡੇ ਅਤੇ 70 ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ । 500 ਪੋਸਟਰ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ : ਤਿਆਗੀ ਵਿਚ 38 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕੁਲ 231 ਸਾਬੀ ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ 160 ਸਾਬੀ ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਨ । ਡੀ ਸੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।

ਸੰਗਰੂਰ : ਤਿਆਗੀ ਵਿਚ 24 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਕੁਲ 600 ਸਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ 20 ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸਨ । 418 (ਵੀਹ ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ) ਸਾਡੇ ਅਤੇ 182 ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਸਨ । ਡੀ ਸੀ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।

ਬਠਿੰਡਾ : ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ 400 ਸੀ ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ 20 ਸਾਬੀ ਸਨ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸਾਡੀ ਸਭਾ ਦੇ ; ਡੀ ਸੀ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪਤਰ ਦਿਤਾ

ਕਪੂਰਥਲਾ : 28 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਇਕ ਜਲਸਾ ਧਰਨੇ ਵਿਚ 38 ਸਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ । ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਮੰਗ ਪਤਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ।

ਜਲੰਧਰ : ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ 237 ਸੀ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 167 ਸਾਬੀ ਸਾਡੇ ਅਤੇ 70 ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਸਨ । ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦਿਤਾ ਗਿਆ

ਪਟਿਆਲਾ : 700 ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ । ਦੋ ਜਲਸੇ 31 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ । ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ 104 ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭ 200 ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਕਾਮਯਾਬ ਸੀ ਅਤੇ ਧਰਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਸਨ । ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਪੰਜ ਸਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੀ । ਤਿੰਨੋਂ ਐਮ

ਐਲ ਏ ਨਹੀਂ ਆਏ । ਕਾ. ਰੁਲਦੁਖਾਨ ਅਤੇ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਭੋਰਾ ਨੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦਿਤਾ ।

ਦੋ ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ 12 ਅਪਰੈਲ ਤਕ ਦਿਤੀ ਹਿੰਦੀ ਸਕੂਲ

ਇਹ ਸਕੂਲ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਖੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਬਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਕਿਰਾਇਆ — ਖਰਚਾ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਦਿਤਾ । ਸਾਡੇ ਪੰਜ ਸਾਂਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਸਾਂਥੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ।

18 ਅਪਰੈਲ 1984 ਨੂੰ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਦਿਲੀ

ਅਮਨ ਮਾਰਚ

ਦਿਲੀ ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਾਸਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਖੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਮੁਹਿੰਮ ਆਰੰਭ ਦਿਤੀ । ਇਸ ਮਹਿੰਮ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੇ ਸਰਗਰਮ ਕੀਤੀ । ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ 46 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ, 895 ਖੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 15 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ 56 ਖੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਸੰਗਰੂਰ 200 ਖੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਰੋਪੜ 250 ਖੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਜ਼ਿਲਾ ਬਠਿੰਡਾ 382 ਖੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਕੁੱਝ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਪਰ ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲਿਆ ਤੋਂ 2500 ਖੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਇਸ ਨੇ ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ।

ਦੋ ਅਗਸਤ ਦਿਲੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ

ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਖੋਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਚਾਰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਦਿਤਾ ਸੀ । ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਇਕ ਸੂਬਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਕੋਟਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ । ਸਾਡੇ ਸੂਬੇ ਲਈ ਸਾਡੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ 10 ਦਾ ਕੋਟਾ ਸੀ 11 ਸਾਂਥੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ।

22 ਜਨਵਰੀ 1985 ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਮਨ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ

ਅਮਨ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 7. 12. 84 ਦੀ ਚੈਂਡੀਗੜ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਹਾਲਾਤ ਕਾਫੀ ਖਿਚਾਅ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਦਿਲੀ, ਕਾਨਪੁਰ, ਇੰਦੌਰ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦੰਗੇ ਹੋਏ। ਕਤਲੋਗਾਰਤ, ਲੁਟਮਾਰ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਅੰਗਾਂ ਲਾ ਕੇ ਇਕ ਫਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਲੁਟੇ ਪੁਟੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਏ। ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਖਤ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਹੀ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਮਾਹੌਲ ਠੀਕ ਕੀਤਾ। ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਵੀ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਦਦ ਘੱਲੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਦਕਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੰਦ ਹਰੀਜਨ ਕਾਫੀ ਡਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਗਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦਿਆਂ ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨਾਲ ਵੀ ਦੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਸਾਂਝੀ ਅਮਨ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰੈਲੀ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਾਂਝਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਤਿਆਗੀ ਵਾਸਤੇ ਅੱਡੇ ਅੱਡ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੌਰ ਤੇ 5000 ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਨਿਆਂ ਤੇ ਲਾਈਆਂ। ਜਿਲਿਆਂ ਤੇ ਬਲਾਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਝੰਡੇ ਮਾਟੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਝੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਝੰਡੇ ਮਾਟੇ ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨਾਲੋਂ ਸਾਡੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ। ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਲੋਕ ਤਕਰੀਬਨ 2500 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਆਏ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਲਗਭਗ 6000 ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਥੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ :

	ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ	ਗਿਣਤੀ
ਲੁਧਿਆਣਾ	47	1309
ਫਰੀਦਕੋਟ	73	1200
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	65	883
ਸੰਗਰੂਰ	40	414
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	—	775
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	37	203

ਨੋਟ : ਇਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਰੋਪੜ, ਜਲੰਧਰ, ਬਠਿੰਡਾ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ।

ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲੇ ਨੇ 6 25 ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਨੌ ਟਰੱਕ ਤੇ ਦੋ ਟੈਕਸੀਆਂ ਤੇ ਸਾਥੀ ਲਿਆਂਦੇ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਅਜਲਾਸ ਵਿਜੇਵਾੜਾ (ਆਂਧਰਾ)

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਅਜਲਾਸ ਮਿਤੀ 14 ਤੋਂ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1985 ਨੂੰ ਵਿਜੇਵਾੜਾ (ਆਂਧਰਾ) ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ 4. 10. 85 ਨੂੰ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਨਾਕਾਮ ਰਹੀ । ਅਖਬਾਰ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸੂਚਨਾ ਛਾਪੀ ਗਈ ਸੀ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 6. 8. 85 ਨੂੰ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ । ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਕਿ 40 ਸਾਥੀ ਅਜਲਾਸ ਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੰਮ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਸਨ । ਫਿਰ ਵੀ 37 ਸਾਥੀ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ । ਲੁਧਿਆਣਾ 3, ਪਟਿਆਲਾ 5, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 1, ਬਠਿੰਡਾ 1, ਸੰਗਰੂਰ 3, ਜਲੰਧਰ-ਕਪੂਰਥਲਾ 3, ਫਰੀਦਕੋਟ 13, ਵਿਰੋਜਪੁਰ 1, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 5, ਸੂਬਾ ਕੇਂਦਰ 2, ਕੁਲ 37, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਾਣ ਵਜੋਂ ਕਾ. ਰੁਲਦੁ ਖਾਂ ਦੀ ਡਿਉਟੀ ਭੰਡਾ ਲਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਲਾਈ ਗਈ । ਤਿੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣੇ : ਜਮੀਨ, ਜਬਰ, ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਤੇ । ਜਬਰ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕਨਵੀਨਰ ਕਾ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਭੋਰਾ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ । ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾ. ਰੁਲਦੁ ਖਾਂ ਸਨ । ਸਾਡੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ । ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ 12 ਸਾਥੀ ਜਨਰਲ ਕੋਸਲ ਲਈ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ । ਅਜਲਾਸ ਨੇ ਕਾ. ਰੁਲਦੁ

ਖਾਂ ਨੂੰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਭੋਰਾ ਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਚੁਣਿਆ ।

25 ਮਈ ਤੋਂ 1 ਜੂਨ ਤਕ ਜਬਰ ਅਤੇ ਅਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਹਫਤਾ

ਭਾਰਤੀਆ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ 6ਵਾਂ ਸਮਾਗਮ ਵਿਜੇਵਾੜਾ (ਆਂਧਰਾ) ਵਿਖੇ 14 ਤੋਂ 17 ਅਕਤੂਬਰ 1985 ਨੂੰ ਹੋਇਆ । ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਾਂ ਚੁਣ ਕੇ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹਫਤਾ ਮਨਾਵੇ । 17-18 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿਲੀ ਵਿਚ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ । ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 21 ਤੋਂ 27 ਅਪਰੈਲ ਤਕ ਹਫਤਾ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ । ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਕੇ **25 ਮਈ ਤੋਂ 1 ਜੂਨ 1986 ਦਾ ਹਫਤਾ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ** । ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਜਾਂ ਅਵਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ । ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪਦ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਪਦਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੇਂਦਰਾਂ (ਜਿਥੇ ਜਬਰ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ) ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ ।

ਇਸ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ । ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਬਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹਫਤੇ ਦੌਰਾਨ ਅਤਵਾਦ ਵਖਵਾਦ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਾਜਸ਼ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇ । ਜਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਕੇ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ, ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਜਲਸੇ ਆਦਿ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬਨਾਉਣ, ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਵੱਡੇ ਵਿਹੜੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਅਸਰ ਵਾਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਤੇ ਬਲਾਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ ।

ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨਾਲ

ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਤਾਰੀਖਾਂ ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਦਿਹਾਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਦੋ ਵਾਰ ਗਲਬਾਤ ਹੋਈ ਪਰ ਕਈ ਇਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੂਬਾ ਪਧਰ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤਕ ਬਹੁਤ ਵਡੀ ਪਧਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕੋਈ ਅਣਸੂਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੀ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ। ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਹਿਸਾ ਜਲਸਿਆਂ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਪੱਲੇਦਾਰ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਦੋ ਜਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਵਰਕੀਆਂ ਕੱਢਕੇ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੀਆਂ। ਦੋ ਜਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫੰਡ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਹਫਤਾ ਭਰ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਥੇ ਵਿਚ 15 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 25 ਤਕ ਸਾਥੀ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ। 85 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਥਾ ਗਿਆ। 12 ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਜਲਸੇ ਕੀਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਪੱਲੇਦਾਰ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 1800 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਾਰ ਜਥੇ ਨੂੰ ਪਾਏ।

ਫਰੀਦਕੋਟ ਜਿਲਾ ਦੇ 10 ਬਲਾਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ 71 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਅਤੇ 13 ਜਲਸੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। 100 ਪਿੰਡਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਗਈ 90 ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਜਲੂਸ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਡੀ ਸੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦਿਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 40 ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬੀ ਡੀ ਓ ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦਿਤਾ।

ਜਲੰਧਰ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦੁਵਰਕੀ ਕੱਢ ਕੇ 150 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਗਈ। 103 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਥੇ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਦੌਰਾਨ 10 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 20 ਤਕ ਸਾਥੀ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ।

ਕਪੂਰਥਲਾ ਜਿਲੇ ਵਿਚ 1100 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦੁਵਰਕੀ ਛਾਪ ਕੇ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੀ ਗਈ। 1500 ਰੁਪਿਆ ਫੰਡ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ। 53 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੰਗਰੂਰ ਜਿਲੇ ਵਿਚ 55 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 4 ਜਲਸੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ 63 ਸਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਿਸਾ ਲਿਆ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲੇ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਵਿਗੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਹੋਇਆ। 30 ਪਿੰਡਾਂ ਤਕ ਜਥੇ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। 19 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਜਥੇ ਵਿਚ 7 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 10 ਤਕ ਸਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਗਰੁਪਾਂ ਨੇ 45 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ। ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਇਸ ਦੌਰਾਨ 15 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜਨਰਲ ਵੱਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ 51 ਸਾ: ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। 4 ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 23 ਪਿੰਡਾਂ ਤਕ ਜਥੇ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। 19 ਵਿਹੜਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਗੜੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੀ ਇਸ ਮਹਿੰਮ ਨੂੰ ਤਕੜੀ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਕੁਲ ਮਿਲਾਕੇ ਲਗਪਗ 600 ਪਿੰਡਾਂ ਤਕ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਹਫਤੇ ਦੌਰਾਨ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲਿਆ।

ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਕ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਤੇ ਉਚੇਚਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਲੰਧਰ ਜਿਲਾ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਕੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਕੱਢਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਏਨੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਆਲੂਆਂ ਦਾ ਮੌਸਮ ਹੋਵੇ, ਧਾਨ ਦੀ

ਲੁਆਈ ਜਾਂ ਕਣਕ ਦੀ ਕਟਾਈ ਆਦਿ ਦਾ। ਦੂਜੇ ਜਿਲੇ ਵਿਹਤਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ
 ਕਰ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਾਸਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚਿਤ ਅਤੇ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਦੇ
 ਰਹੇ ਹਨ। ਜੌਰ ਦੇ ਕੰਮ ਸਮੇਂ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ
 ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਬੀਜਣ ਦੀ ਕਾਹਲ ਹੁੰਦੀ
 ਹੈ। ਸੀਮਾਂਤ ਤੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ
 ਅਤੇ ਲੈਂਡਲਾਰਡਾਂ ਉਤੇ ਜਿਮੀਂਦਾਰਾ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਕਾਫੀ ਅਸਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ
 ਤਬਕੇ ਵਿਚੋਂ ਉਹਦੇ ਲੀਡਰ ਹਨ। ਆਮ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿਮੀਂਦਾਰਾ ਯੂਨੀਅਨਾਂ
 ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ
 ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ
 ਜਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ ਨੀਯਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਤੇ
 ਹਤਤਾਲਾਂ ਅਤੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ
 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹਤਤਾਲਾਂ ਤੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਫਿਰੋਜਪੁਰ ਜਿਲੇ ਵਿਚ
 ਕੋਟੂ ਫੰਗੀਆਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਸਾਡੀ
 ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾ ਦਿਤੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਚਾਲੂ ਰਹੀ। ਬਲਾਕ
 ਅਬੋਹਰ ਤੇ ਖੂਹੀਆਂ ਸਰਵਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਹੋਈਆਂ।
 ਧਨੀ ਕਿਸਾਨ ਤੇ ਲੈਂਡਲਾਰਡ ਹਾਵੀ ਰਹੇ। ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋ
 ਸਕਿਆ। ਜਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਠੱਕਰ ਕੌੜਾ, ਕੱਕਾ ਕੰਡਿਆਲਾ, ਬੋਹਲ-
 ਵੜ, ਨਰੰਜਣਪੁਰਾ, ਵਡਾਲਾ ਖੁਰਦ, ਬਹੋੜੂ ਆਦਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ
 ਤੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਬਹੋੜੂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ
 ਤੇ ਝੁੱਠੇ ਕੇਸ ਵੀ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਪੁਲੀਸ ਥਾਣੇ ਅਤੇ ਡੀ ਸੀ ਦੇ ਧਰਨੇ ਮਾਰੇ ਗਏ।
 ਝੁੱਠੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਹੋਏ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਤਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ
 ਦਿਹਾੜੀ 18 ਰੁਪਏ, ਝੋਨੇ ਦੀ ਝੜਾਈ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਚਾਰ ਕਿਲੋ
 (40 ਕਿਲੋ ਪਿਛੇ), ਗੱਭੂ ਬੋਹਾ ਵਿਚ ਦਿਹਾੜੀ 14 ਤੋਂ 16 ਰੁਪਏ ਮੰਨਵਾਈ,
 ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ 50 ਰੁਪਏ ਤੋਂ 60 ਰੁਪਏ ਕਰਵਾਈ, ਬਘਿਆੜੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ
 ਕਣਕ ਦੀ ਕਟਾਈ 80 ਕਿਲੋ ਤੋਂ 100 ਕਿਲੋ ਫੀ ਏਕੜ, ਝੋਨਾ ਲਵਾਈ 110
 ਰੁਪਏ ਕਰਵਾਈ ਆਦਿ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਲੇ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ ਜਿਥੇ

ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਧਾਈ ਗਈ। ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂਰਪੁਰ, ਕੰਡਿਆਲਾ ਬਲਾਕ ਕਾਹਨੂੰਵਾਲ ਅਤੇ ਧਾਰੀਵਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ, 15 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਯੋਗ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਕੌਸ ਬਣਾਏ ਗਏ। ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਰਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ, ਪਿੰਡ ਸਾਉਂਕੇ ਵਿਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹੜਤਾਲ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੰਬੇਲੀ ਵਿਚ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਬੰਨਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਮੰਨਣ ਤੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀ, ਬਾਇੰਜਤ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਧੀ। ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ 4200 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 4800 ਰੁਪਏ ਤਕ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਾਲਾਨਾ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਬਠਿੰਡਾ ਜਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਕਰਾੜਵਾਲਾ ਵਿਚ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਹੋਈ। ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਈ। ਗੁਰਨੇ ਖੁਰਦ ਵਿਚ ਵੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਪੂਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਜਲੰਧਰ ਜਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਰਜਨਵਾਕ ਵਿਚ ਨਾਕਾਬੰਦੀ, ਮੋਹਲੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੀ ਜਗਾਹ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਕਬਜ਼ਾ, ਬਾਹਮਣੀਆਂ ਕਲਾਂ, ਕੰਨੀਆਂ ਖੁਰਦ ਆਦਿ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦਾ ਦਖਲ, ਜਿਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਰਗ, ਸਹਾਰਨ ਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਸਿਆੜ ਵਿਚ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਘਟਣ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ।

ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ, ਲੈਂਡਲਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਜਬਰ

ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ, ਲੈਂਡਲਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਜਬਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਉੱਤੇ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਡਾ ਵੀ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਹੈ। ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਲੈਂਡਲਾਰਡ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਿਖ ਅਫਸਰ ਇਹਨਾਂ ਤਬਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਹਨ। ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਤੋਰੀ ਫੁਲਕਾ

ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਬਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤਵਾਦੀ-ਵਖਵਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਵੀ ਸਿਟਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੂਟ-ਮਾਰ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਇਜ਼ਤੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹੇਠ ਦਰਜ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਚੱਠੀਆਂ ਢੋਲਣ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਭਰਾ ਜੁਮੇ ਮੋਟਰਾਂ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਸ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਛੁਡਵਾਇਆ। ਕਸੂਰ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਰਪੰਚੀ ਲੜਕੇ ਜਿਤਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਘੁਰਿਆਲਾ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਇਕ ਪੜੀ ਲਿਖੀ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਲਗੜੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਲੜਕੀਆਂ (ਦੋ ਵਿਆਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਤਿੰਨ ਕੁਆਰੀਆਂ) ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਚੋਕੀ ਫੜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁੱਤਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਇਆ। ਪਿੰਡ ਕੰਦਵਾਲੀ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਜੱਟ ਰਾਤ ਨੂੰ ਨਾਲਾਂ ਲਾ ਕੇ ਰਜਵਾਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਝੂਠਾ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਮਾਲ-ਡੰਗਰ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਫੜ ਕੇ ਥਾਣੇ ਲੈ ਗਏ। ਮਾਲ-ਡੰਗਰ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਗਦੇਵ ਚੋਕੀ ਦੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਚਾਹ ਥਾਣੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਰੋ। ਦੋ ਬੱਚੇ, ਇਕ ਨੌ ਸਾਲ ਦਾ ਅਤੇ ਇਕ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ, ਰੋਟੀ ਦੇਣ ਗਏ ਵਾਪਿਸ ਘਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਉਹ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਕ ਵੱਡੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਬੀ ਹੋਈ ਮਿਲੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਕੋਟਲੀ (ਅਜਨਾਲਾ) ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਹਰੀਜਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਪੱਤ ਲੁਟੀ, ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਚਾਰ ਆਦਮੀ ਤੇ ਚਾਰ ਔਰਤਾਂ ਫੜਕੇ ਥਾਣੇ ਬਿਠਾ ਲਈਆਂ ਮਾਲ-ਡੰਗਰ ਵੀ ਥਾਣੇ ਲੈ ਆਏ। ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਕੇ ਡੰਗਰ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਣ ਤੋਂ ਲੜਕੀ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਇਹ ਕੇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਜਬਰ ਦੇ ਕੁਝ ਨਮੂਨੇ ਹਨ। ਦਰਜਨਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਹੋਏ। ਤਹਿਸੀਲ ਪੱਟੀ ਵਿਚ

ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਈ ਕੇਸ ਵਾਪਰੇ ਹਨ ।

ਜ਼ਿਲਾ ਫਰੀਦਕੋਟ : ਭਲੂਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਬਦਮਾਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਇਕ ਹਰੀਜਨ ਲੜਕੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਕਰਵਾਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਰਖ ਲਈ । ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਲੜਾਈ ਲੜਕੇ ਉਹ ਲੜਕੀ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦੁਆਈ । ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵਜਦੀ ਜਗ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਜਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ । ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ । **ਬੀਦੋਵਾਲੀ** ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੋ, ਲੜਕੀਆਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ । ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਤਲ ਵਿਚ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ । ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਇਆ । ਕੇਸ ਦੀ ਅਜੇ ਪੜਤਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ । ਕਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ । ਫਰੀਦਕੋਟ ਬਲਾਕ ਦੇ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਵੁਡੀ, ਕੋਟ ਸੁਖੀਆ, ਘਣੀਏ ਵਾਲਾ, ਭਾਣਾ ਔਲਖ, ਬਲਾਕ ਮੋਗਾਂ-1 ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੱਦੋਕੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਜਥਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਟਕਰਾਂ ਤੋ ਘੱਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਿਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ । ਇਹਨਾਂ ਜਿਤਾਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦਾ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 14 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ 100 ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ । ਜ਼ਿਲਾ ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਤੇ ਜਥਰ-ਵਿਰੋਧੀ ਇਕ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ 1000 ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ।

ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ : ਪਿੰਡ ਸਹੇਲੀ, ਗੁਰੂਗੜ, ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਲਲਤੋਂ ਕਲਾਂ, ਜਵੰਦੀ, ਸਹਾਂਨ ਮਾਜਰਾ, ਆਦਿ ਵਿਖੇ ਸਮਾਜੀ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ । ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਨੀ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਪਿੰਡ ਬੰਨਾ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿਚ ਹਨ । ਭਾਡੇਵਾਲ, ਮੁਲਾਂਪੁਰ, ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰ, ਮਹਿੰਦੀਪੁਰ, ਆਦਿ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹਨ ਜਿਥੇ ਘੱਲ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ : ਬਲਾਕ ਅਬੋਹਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਜਾਂਵਾਲੀ ਵਿਚ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਘਰ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਏ । ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਘਰ ਵੀ

ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਰਜੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਡੀ ਸੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵਫਦ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਦਿਲਬੀਰ ਖੇੜਾ ਵਿਚ ਮਸ਼ਾਣਾ ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਯਤਨ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾਇਆ।

ਜਲੰਧਰ : 13 ਅਪਰੈਲ 1985 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮਸ਼ਾਣੀ ਵਿਚ ਹਰੀਜਨ ਵਿਹੜੇ ਤੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਹਮਲਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਚੰਦ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਮਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਜਿਹਾੜੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰਾਂ ਉਤੇ ਜਬਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਮਵਾਈ ਵਿਖੇ ਢੇਰਾਂ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਪਿੰਡ ਚਾਹਲ ਵਿਚ ਮੁਰਬੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਪਲਾਟਾਂ ਉਤੇ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉਘੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ।

ਸੰਗਰੂਰ : ਲਖਮੀਰਵਾਲਾ, ਕਾਲਾਬੁਲਾ, ਅਤੇ ਗੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰ ਆਗੂ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਤੇ ਜਬਰ, ਭਾਠਵਾਂ ਵਿਹੇ ਸ਼ਾਮ ਲਾਟ ਥਾਂ ਉਤੇ ਬਸਤੀ ਵਸਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਆਦਿ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇ ਕੇ ਇਨਸਾਫ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਦੋ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਵਾਇਆ।

ਲਾ: ਸੱਪੜ ਸਿੰਘ, ਕਾ: ਸੌਰਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾ: ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸਵਾਲ ਉਠਾਕੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

ਬੁਢਾਪਾ ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਬੜਾ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਬੜਾ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਘਟ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ (1982) 6 ਕਰੋੜ 48 ਲਖ 28 ਰੁਪਏ ਤਕ ਇਹ ਰਕਮ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਸੰਬੰਧਤ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਇਸੇ ਰਕਮ ਵਿਚ ਹਨ। ਡੇਢ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਲਾਭਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਲਾਭ ਪੁਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਭਲਾਈ ਮਹਿਕਮੇ ਦਾ ਇਹ ਵਖਰਾ ਹਿਸਾ ਸੀ। ਅਰਜੀਆਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਵਕਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਕਾਫੀ ਕਠਨ ਸੀ। ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਮਨੀ ਆਰਡਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ

ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਸਨ। ਲਾਭਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਨਾ ਮਿਲਦੀਆਂ ਜਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਮਤੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਵਫਦ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਨੀ ਆਰਡਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪਰ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਹਿਸਾਬ ਖੁਲ੍ਹੇ, ਪਰ ਹਰੇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੈਂਕ ਨਹੀਂ। ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ ਬੁੱਢਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਮੀਲ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੈਂਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਮਨੀ ਆਰਡਰ ਰਾਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇ ਰਕਮ ਪਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ।

ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। **ਫਰੀਦਕੋਟ** ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਕੰਮ ਵਲ ਉਚੇਚਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਕ ਹਫਤੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਜ਼ਿਲਾ ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਤੇ ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲਾ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕਈ ਵੇਰ ਕਾ. ਸੰਘੜ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦਿਨ ਤੇ ਜ਼ਿਲਾ ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਦੂਜੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦ ਹੋਈਆਂ ਨਵੀਆਂ ਲਗਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਕਾ. ਜਾਗੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਘਰ, ਕਾ. ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ, ਕਾ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੋਦਾ ਅਤੇ ਕਈ ਵੇਰ ਕਾ. ਚੇਤਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸ ਦਿਨ ਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਜਬਰ ਦੇ ਕੇਸ ਲੈਕੇ ਆਉਂਦੇ। ਇਸ ਲਗਾਤਾਰ ਦਖਲ ਤੇ ਮਹਿੰਮ ਦਾ ਸਦਕਾ 2290 ਰੁਕੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ 1459 ਨਵੀਆਂ ਲਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਿਲਾ **ਲੁਧਿਆਣਾ** ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਨੀਯਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਕੰਮਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਕੇਸ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦਿਨ ਆਉਂਦੇ। ਡੀ ਸੀ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਗਿਆ। ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਬੰਦ ਹੋਈਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਲਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ 89 ਨਵੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ

ਅਤੇ 72 ਰੁਕੀਆਂ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ।

ਬਾਕੀ ਜਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਚੋਂ ਕਰਜੇ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਕਰਜਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪੀਲੇ ਕਾਰਡਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪੀਲੇ ਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਕਾਫੀ ਉਚੀ ਹੈ । ਪੀਲੇ ਕਾਰਡਾਂ ਨਾਲ ਘਟ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਹਰ ਸਾਲ ਵੀਹ ਨੁਕਾਤੀ ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਲਈ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮਿਲਦਾ ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੈ । ਕਈ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਮ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਸੂਲੀ ਕਿਥੋਂ ਕਰਾਂਗੇ । ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਵੇਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਦੇ ਕੇ ਕਰਜਾ ਦੇ ਕੇ ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਤੇ ਕਰਜਾ ਲੈ ਕੇ ਆਮਦਨ ਵਧਾ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਗਿਆ । ਕਰਜਾ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕਰਜੇ ਦਾ ਕੁੱਝ ਹਿਸਾ ਬਤੌਰ ਰਿਸਵਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਕਈ ਵੇਰ ਥੋੜਾ ਖੜਾ ਕਰਕੇ ਕਰਜਾ ਉਹ ਦੇ ਨਾਅ ਪਾ ਕੇ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸੀ ਦਿਖਾ ਕੇ ਗਰਾਂਟ ਤਕਸੀਮ ਕਰ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਫਾਰਮ ਛਪਵਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਗਏ । ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਕੇ ਡੀ ਸੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਸੰਬੰਧਤ ਭਲਾਈ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਗਿਆ । ਥੋੜੇ ਬਹੁਤ ਕਾਰਡ ਬਣੇ ਹਨ । ਡੀ ਸੀ ਨੂੰ ਕਰਜੇ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀ ਸਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ । ਕਈ ਬੰਕਾਂ ਤੇ ਬੈਂਕ ਮਨੇਜਰਾਂ ਦੇ ਭੇੜੇ ਰਵਈਏ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਰਨੇ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ । ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖਮਾਣੇ, ਸਿਆੜ, ਪੁਲ ਸੁਧਾਰ ਆਦਿ ਬੰਕਾਂ ਤੇ ਘੋਲ ਸਦਕਾ ਕਰਜੇ ਮਿਲਣੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ । ਫਰੀਦਕੋਟ ਜਿਲੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਭਲੂਰ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਅਗੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਮਨੇਜਰ

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਧਰਨੇ ਵਿਚ 175 ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਨ। ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵੀ ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਗਿਣਤੀ ਇਕ ਰਜ਼ਾਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਮੰਨੇਜ਼ਰ ਨੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ।

ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰ

ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਤਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਜੇ ਤਕ ਜ਼ਮੀਨ ਹਵਾਪੁਆਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਤੀ ਹਨ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਬੱਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ 53 ਘਰਾਂ ਨੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 34 ਘਰਾਂ ਨੇ ਪਟੇ ਵੀ ਲੈ ਲਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ 400 ਏਕੜ ਕਜ਼ੂਲ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ 50-60 ਘਰਾਂ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਕਾਬਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਪਲਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਮਾਲਕ ਬੇਨਾਮੀ ਇੰਤਕਾਲਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਬਿਹਾਰ, ਯੂਪੀ, ਆਂਧਰਾ, ਮਧ-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਆਦਿ ਵਿਚ ਸਰਪਲਸ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ ਵੀ ਹਨ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਬਲਿਉ ਸਟਾਰ ਐਕਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਨੇਪਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ।

ਭਰਾਤਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਘੋਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ

ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭਰਾਤਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ

ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੁਜਾਹਰਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਐਕਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਗੰਨਾ, ਅਤੇ ਨਰਮੇ ਆਦਿ ਲਈ ਘੋਲ ਲੜੇ ਅਤੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਆਦਿ ਕੀਤੀਆਂ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਡਟਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਸਮੇਂ ਕੜੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਾਥੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਗਏ ਅਤੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਬੱਧ ਜੇਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਰਹੇ।

ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਕਟ-ਵਰਤੀ ਸਾਥੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਏਟਕ ਨਾਲ ਇਲਹਾਕ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਟੀ ਯੂ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਕੁਝ ਟੀ ਯੂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕਦਮ ਵੀ ਪੁੱਟੇ ਹਨ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਘੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :

ਸੰਧਵਾ ਸਪਿਨਿੰਗ ਮਿਲ ਦੀ ਹੜਤਾਲ : ਇਹ ਹੜਤਾਲ ਬੌਨਸ ਤੇ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੀ। ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਹੜਤਾਲ ਫੇਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅੰਨਾ ਤਸਦਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਉਹਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਟਿਆ। ਤਸਦਦ ਦੇ ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਕਾ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੱਘੜ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 14-12-85 ਤੋਂ ਲੈਕੇ 12-12-85 ਤਕ ਧਰਨਾ ਦਿਤਾ। ਚਾਹ ਰੋਟੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਧਰਨੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧਰਨੇ ਤੇ ਬੈਠਾਇਆ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵਧ ਸਮਾਂ ਹੜਤਾਲ ਚਲੀ। ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਨੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਕੁਇੰਟਲ ਕਣਕ ਅਤੇ 500 ਰੁਪਿਆ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਦਿਤਾ। 17-12-85 ਨੂੰ ਮਿਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ 500 ਤੋਂ ਵਧ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂਆਂ ਸੱਘੜ ਤੇ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਨੇ

ਕੀਤੀ ।

ਸੇਤੀਆ ਪਪਰ ਮਿਲ, ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਵਿਚ ਛਾਂਟੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ । ਮਿਲ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਹੋ ਗਈ । ਮੁਜਾਹਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ 21 ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ । ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾ. ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਕਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਲਮਗੁੜ, ਕਾ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ । ਇਹ ਸਾਥੀ ਤਕਰੀਬਨ 15 ਦਿਨ ਜੇਲ ਵਿਚ ਰਹੇ । ਕਾ. ਅਮਲਕ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ । ਤੀਜੇ ਦਿਨ 20 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ 600 ਮਜਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਾਉਣ ਅਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਸਿਲਸਲੇ ਵਿਚ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ । 25 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਫਿਰ 3000 ਮਜਦੂਰਾਂ ਦਾ ਮੁਜਾਹਰਾ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 1800 ਖੇਤ ਮਜਦੂਰ ਸਨ । ਇਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਾ. ਸਘੜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ । ਮੁਜਾਹਰੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ।

ਖੇਤ ਮਜਦੂਰ ਏਕਤਾ ਰਸਾਲਾ

ਖੇਤ ਮਜਦੂਰ ਸਭਾ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪਰਚਾ ਕੱਢਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ । ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਵਾਗੀ ਰਸਾਲਾ ਖੇਤ ਮਜਦੂਰ ਏਕਤਾ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਡੈਕਲੇਰੇਸ਼ਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ । ਡੈਕਲੇਰੇਸ਼ਨ ਲੈਣ ਦੀ ਕਾ. ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਭੋਗਾ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਗਈ । ਡੈਕਲੇਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 8-7-84 ਦੀ ਮੋਗਾ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਾਰ ਅਖਬਾਰ ਲਾਉਣ ਦੇ ਕੋਟੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਚੰਦਾ ਜਮਾਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਰਸੀਦ ਬੁਕਾਂ ਵੀ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ । ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸੇ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪਰਚਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ । ਪਰਚਿਆਂ ਦੇ ਕੋਟੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ :

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ	100	ਬਠਿੰਡਾ	250	ਸੰਗਰੂਰ	150
ਰੋਪੜ	100	ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ	100	ਜਲੰਧਰ	150
ਕਪੂਰਥਲਾ	100	ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ	200	ਲੁਧਿਆਣਾ	150
ਫਰੀਦਕੋਟ	500	ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ	250	ਪਟਿਆਲਾ	100
				ਕੁਲ ਪਰਚੇ	2150

ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਰਚੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਢਿਲੀ ਰਹੀ। ਪਰਚੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਡਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸੰਤਰੂਰ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੋਟਾ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਲੰਧਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲੇ ਕੋਟੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜ ਗਏ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪਰਚੇ ਤਾਂ 283 ਲਾਏ ਪਰ ਕੋਟੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕੋਟੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜ ਸਕਿਆ। ਪਟਿਆਲਾ, ਬਠਿੰਡਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਨੇ ਪਰਚੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਲਾਏ ਕੋਟੇ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਘੱਟ ਪਰਚੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੁੰਮੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਡਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਥੜੇ ਥੜੇ ਪਰਚੇ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਕ ਦੋ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਡਲਾਂ ਤੇ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ। ਤਿੰਨਾਂ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਦੇ ਬੰਡਲ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਰਚਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਪਰਚਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਥੀ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ। ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਬੰਡਲਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਪੈਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁੱਝ ਪੈਸਾ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਪਰ ਅਜੇ 6000 ਰੁਪਿਆ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਲ ਖੜਤਾ ਹੈ। ਮਿਡਲ, ਹਾਈ ਅਤੇ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵੀ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਡਾਕ ਮਹਿਕਮੇ ਤੋਂ ਦਰਖਾਸਤ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਗਈ। ਇਹ ਪਰਚਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਪੌਸਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਥਰੋਸਰ ਹਾਦਸੇ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਦਵਾਈ ਚੜ੍ਹਕੇ ਮੌਤਾਂ

ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮੰਡੀਕਰਣ ਬੋਰਡ ਨੇ ਥਰੋਸਰ ਹਾਦਸਾ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦਾ ਫੇਰ ਅੱਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਮਦਦ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਜੋ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਥਰੋਸਰ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ

ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੁਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਫਸਲਾਂ ਤੇ ਛਿੜਕਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਦਵਾਈ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਵੀ ਕਾਫੀ ਮੌਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਤਕਰੀਬਨ ਵੀਹ ਕੇਸ ਤਾਂ ਕੱਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਲਕ ਹੀ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਥਰੇਸ਼ਰ ਹਾਦਸਾ ਪੀੜਤਾਂ ਵਾਂਗ ਦਵਾਈ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੁਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਲਈ ਸਕੂਲ

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਕਰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮਸਲੇ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਪਿਛਲੇ ਦੋਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸੱਤ ਰੋਜ਼ਾ ਜਾਂ ਦਸ ਰੋਜ਼ਾ ਸਕੂਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਲੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਦੇ ਦੋ ਸਕੂਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇ ਲਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ ਜਾਂ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਪੰਜ ਪੰਜ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਨੇ ਲਾਏ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਇਸ ਘਾਟ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹਾਲਾਤ

ਪਿਛਲਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਿਣਾਉਣੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਲਿਉ ਸਟਾਰ ਐਕਸ਼ਨ, ਦਿੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਤਲ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਗੜਬੜ, ਲੋਗੋਵਾਲ ਦਾ ਕਤਲ, ਅੱਤਵਾਦੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਜੋਰ ਫੜਾ ਤੇ ਬੰਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ

ਵਿਚ ਵਾਧਾ, ਬੀ. ਐਸ. ਐਫ. ਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਆਦਿ ਨੇ ਜਮਹੂਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਜਿਸਦਾ ਸਦਕਾ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੀ ਪੂਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੋ ਕੁੱਝ ਹੋਇਆ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਾਰ ਦਰਜ ਹੈ।

ਫਰੀਦਕੋਟ : ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹੀਆਂ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਫੇਲ੍ਹ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਬਲਾਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 40,000 ਦਾ ਸੀ ਪਰ 37100 ਹੋਈ ਹੈ। ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ ਪਰਚਾ ਸਭ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵਧ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ 500 ਦਾ ਕੋਟਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੰਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਦਵਾਉਣ ਦੀ ਬਾਬਤ ਸਰਗਰਮੀ ਰਹੀ। ਤਸ਼ਦਦ ਅਤੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੰਡ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਤਰਫ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਟੀਮ ਵਰਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਡ ਤੇ ਬਲਾਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪੰਜ ਕੁਲਵਕਤੀ ਹਨ। ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਕੁਲਵਕਤੀ ਹਨ। ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਉੱਚੇਚੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਅੱਤਵਾਦ ਵੱਖਵਾਦ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ। ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਹਰੇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਕੁਲਵਕਤੀ ਪੰਜ ਹਨ। ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਮਾੜੀ ਹੈ। ਬਲਾਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਜਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਤਸੀਲ ਪੱਟੀ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬੁਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰਚੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਕੋਟੇ ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੀ ਰਹੀ ਪਰ ਹੁਣ ਘੱਟੀ ਹੈ। ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 18000 ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ 15870 ਹੋਈ ਹੈ। ਸਿਰ ਜੋੜ ਕੇ ਚਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਟੀ. ਯੂ. ਕਾਡਰ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਚ ਮਦਦ ਲੈਣ

ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਲੁਧਿਆਣਾ : ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਰਹੀ ਹੈ । ਹਰ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਵਾਉਣ ਦੀ ਤਰਫ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਬੁਧਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਮੁਕਰਰ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ । ਪਰਚੇ ਦਾ ਕੋਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੂਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੈ । ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ । ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੇ ਬਲਾਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ । ਪਰ ਬਲਾਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਕੁੱਝ ਘੱਟ ਰਹੀ । ਟੀਮ ਵਰਕ ਵਿਚ ਘਾਟ ਰਹੀ ਹੈ । ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 10000 ਦਾ ਸੀ 7500 ਹੋਈ ਹੈ ।

ਜਲੰਧਰ : ਇਹ ਜ਼ਿਲਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ । ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਘਟੀ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸਮੇਂ ਸਰਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪਰ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਗਰਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ । ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਟਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਘਟਿਆ ਹੈ । ਫੰਡ ਉਗਰਾਹੀ ਵਿਚ ਵੀ ਘਾਟ ਹੈ । ਜ਼ਿਲਾ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਘੱਟ ਹੋਈਆਂ ਹਨ । ਬਲਾਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਤਰਫ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਸਲ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵਾਸਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਟੀਮ ਵਰਕ ਹੈ । ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 8000 ਦਾ ਸੀ 5800 ਹੋਈ ਹੈ । ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਚੰਗੇ ਹਨ, ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਸ਼ਗਰੂਰ : ਇਸ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਕੁਲਵਕਤੀ ਹੈ । ਕਾਮਰੇਡ ਭੋਰਾ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਕਾਮਰੇਡ ਜੇਠੂ ਸਿੰਘ ਸੂਬਾ ਇਜਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ । ਇਕ ਦਫਾ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਘਾਟ ਆਈ । ਪਰ ਇਹ ਘਾਟ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਗਈ । ਜ਼ਿਲਾ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਘਟ ਹੋਈਆਂ ਹਨ । ਬਲਾਕ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੀ ਤਰਫ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਇਕ ਹੋਰ ਕੁਲ ਵਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੂਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੈ । ਹਰ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 12000 ਦਾ ਸੀ ਪਰ 9550 ਹੋਈ ਹੈ । ਫੰਡ ਉਗਰਾਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ । ਪਿਛਲੀ ਸੂਬਾ

ਬੱਚਤ ਤੇ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ।

ਬਠਿੰਡਾ : ਚੰਗੇ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਕਮ-ਜ਼ੋਰੀ ਆਈ ਹੈ । ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਤੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ । ਪਰਚਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ । ਕੋਟਾ 250 ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਪਰ ਸਿਰਫ਼ 54 ਲੱਗੇ ਹਨ । ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ । ਸੈਕਟਰੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਬੰਡਲ 40 ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੈ । ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬੁਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ । ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੁਲਾਈਆਂ ਉਹ ਵੀ ਫੇਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਰਹੀਆਂ । ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 20,000 ਦਾ ਸੀ ਅਜੇ ਤੱਕ 3,700 ਪੁਜੀ ਹੈ । ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਚੰਗੀ ਟੀਮ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਕਾਮਰੇਡ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਟਾਹਲੀਆਂ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਿਮਾਰ ਹਨ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ ।

ਕਪੂਰਥਲਾ : ਇਹ ਜ਼ਿਲਾ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਫਗਵਾੜਾ ਤਸੀਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸਰਗਰਮੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਘਟੀ ਹੈ । ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਹੈ । ਇਸ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਘੱਟ ਬੁਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ । ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਕੁਲਵਕਤੀ ਹੈ । ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ । ਪਰਚਾ ਲਵਾਉਣ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਘੱਟ ਹੈ । ਮੈਂਬਰ-ਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 6000 ਦਾ ਸੀ, ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਤਸੀਲ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਕੁਲਵਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ : ਇਸ ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ । ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਗਰਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ । ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਘੱਟ ਬੁਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ । ਬੁਲਾਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਫੇਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੀ । ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ । ਕਾਮਰੇਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਸੈਕਟਰੀ ਬਣੇ ਹਨ ਚਾਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਸਰਗਰਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪੁਰਾਣੇ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਕੋਟਾ 250 ਦਾ ਸੀ ਸਿਰਫ਼ 37 ਪਰਚੇ ਹੀ ਲਗਾਏ ਗਏ । ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਬੰਦ ਨੇ । ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਅੱਡੋ ਅੱਡ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ

ਬੰਡਲਾਂ ਰਾਹੀਂ 150 ਪਰਚੇ ਜਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ । ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 12000 ਦਾ ਸੀ 9550 ਹੋਈ ਹੈ । ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਵਰਕਰ ਹਨ । ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਟੀਮ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਘਾਟ ਆਈ ਹੈ ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ : ਇਕ ਸਾਬੀ ਕੁਲਵਕਤੀ ਹੈ । ਪਿਛਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਰਹੀ ਹੈ । ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਕੁਲਵਕਤੀ ਸਾਬੀ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਸਾਬੀ ਟੀਮ ਬਣਾਉਣ ਉਪਰ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ । ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਤਕ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ । ਅਖਬਾਰ ਲਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਟਾ 100 ਦਾ ਸੀ ਸਿਰਫ 36 ਅਖਬਾਰ ਲੱਗੇ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਕਾਫੀ ਦੌਰ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹਨ । ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਬੰਡਲ ਭੇਜਣਾ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 6000 ਦਾ ਸੀ 3000 ਹੋਈ ਹੈ । ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ : ਇਕ ਸਾਬੀ ਕੁਲਵਕਤੀ ਹੈ । ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਸਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲ ਮੇਲ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਖੁਦ ਸਾਬੀ ਕਾਫੀ ਭਜ ਨਸ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਕੁਲਵਕਤੀ ਸਾਬੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਉਲਝਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਅੰਤਵਾਦ ਵੱਖਵਾਦ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ । ਪਰਚੇ ਦਾ ਕੋਟਾ 100 ਦਾ ਸੀ । 80 ਪਰਚੇ ਬੰਡਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਪਰਚੇ ਦੀ ਤਰਫ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਕੋਟਾ 8000 ਦਾ ਸੀ 5000 ਹੋਈ ਹੈ ।

ਪਟਿਆਲਾ : ਇਕ ਸਾਬੀ ਕੁਲਵਕਤੀ ਹੈ । ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਕਤ ਘਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਸਾਬੀ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਲਾਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕਰੇ । ਅਤੇ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਕੰਮ ਕਰੇ । ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ ਪਰਚੇ ਦੀ ਤਰਫ ਬੰਧਿਆਨੀ ਹੈ । ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 43 ਪਰਚੇ ਲਵਾਏ ਗਏ ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਬੰਦ ਹਨ । ਕੁਲਵਕਤੀ ਸਾਬੀ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਸਦਕਾ ਪਰਚਿਆਂ ਦਾ ਬੰਡਲ ਵੀ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੈ । ਸਿਰਫ ਇਕ ਪੀ. ਆਰ. ਟੀ. ਸੀ. ਦਾ ਸਾਬੀ 20 ਪਰਚੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ 6000 ਹੋਈ ਹੈ । ਹਫਤੇ ਦੇ ਝੰਡਾ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ।

ਰੋਪੜ : ਇਕ ਸਾਬੀ ਕੁਲਵਕਤੀ ਹੈ । ਪਿਛਲੇ ਦੋਰ ਵਿਚ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਫਰੰਟ ਦੀ ਤਰਫ ਕੁਝ ਘਟ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ-ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਸਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਨਹੀਂ । ਪਰਚੇ ਚੰਗੇ ਲਵਾਏ ਹਨ । ਕੁਲਵਕਤੀ ਸਾਬੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਹੈ । ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਹੈ । ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬੋਬਦੀ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਭਰਤੀ ਦਾ ਕੋਟਾ 3000 ਦਾ ਸੀ ਪਰ 4000 ਹੋਈ ਹੈ ।

ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੰਮ

- (1) ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੈਣਾ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਰੋਟੀ, ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ, ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਲਿਖਤ, ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ।
- (2) ਦਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ, ਧਨੀ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਲੈਂਡਲਾਰਡਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ, ਸੰਘਰਸ਼ ਵਾਸਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬੋਬਦੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ।
- (3) ਬੇਨਾਮੀ ਇੰਤਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ, ਰਹਿੰਦੀ ਖੁੰਹਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਅਤੇ ਆਬਾਦਕਾਰਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨਾ ।
- (4) ਅੱਤਵਾਦੀ ਵਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮ-ਬੰਦ ਕਰਨਾ ।
- (5) ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀ ਹਥਿਆਰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਜਗਤ ਵਿਆਪੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜ਼ਬੋਬਦੀ ਵਲੋਂ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ।
- (6) ਬੁਢਾਪਾ, ਵਿਧਵਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਰਫ ਉਚੇਚਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਕਿ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਰਕਮ ਵਧਾ ਕੇ 100/— ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।
- (7) ਕਾਰੋਬਾਰ ਲਈ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ, ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ

ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਅਸਰਦਾਇਕ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ।

- (8) ਪਲਾਟ, ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਗਰਾਹਾਂ ਅਤੇ ਸਸਤੇ ਸੂਦ ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਵਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨਾ ।
- (9) ਬਰੋਸ਼ਰ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦਵਾਉਣੀ ਤੇ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰਨੀ ਕਿ ਫਸਲਾਂ ਉਤੇ ਦੁਆਈ ਛਿੜਕਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ । ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧਾਕੇ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ । ਬਾਕੀ ਮੱਦਾ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਵਧਾ ਕੇ ਦੁਗਣੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।
- (10) ਪਿੰਡ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਬਲਾਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਕੁਨ ਪਾਏ ਜਾਣ ।
- (11) ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਜ਼ਿਲਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਅਹੁਦੇ-ਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਵੰਡ ਤੇ ਇਲਾਕਾ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।
- (12) ਪੰਜਾਬ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦਾ ਵੀ ਅਲਹਿਦਾ ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ । ਦਫਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਦਫਤਰ ਸਕੱਤਰ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ । ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਵੰਡ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਬਦਲਵੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ।
- (13) ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ ਪਰਚੇ ਵਾਸਤੇ ਚੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇ । ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਾਬੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਚੱਲੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ, ਜਬਰ, ਹੜਤਾਲਾ ਅਤੇ ਨਾਕਾਬੰਦੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਲੇਖ ਪਰਚੇ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਣ ।
- (14) ਜੇ ਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਸਕੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਫਤਰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ । ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਵੱਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣ । ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ, ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ !

ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਏਕਾ, ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ !!

ਅਮਨ ਤੇ ਇਕਮੁਠਤਾ ਲਈ ਅਗੇ ਵਧੋ !!!